

Financiële jaarstukken 2019

Stichting Lezen
te Amsterdam

datum: 20 maart 2020

Inhoudsopgave

A. Bestuursverslag	3
B. Verslag Raad van Toezicht	21
C. Balans (na verwerking resultaat)	25
D. Staat van baten en lasten	26
E. Algemene toelichting	29
F. Toelichting op de balans	31
G. Toelichting op de staat van baten en lasten (inclusief WNT verantwoording)	36
H. Overzicht baten en lasten planperiode 2017-2020 (niet gecontroleerd)	45
I. Accountantsverklaring	47

A. Bestuursverslag

Inleiding

Stichting Lezen is het landelijke kennis- en expertisecentrum voor leesbevordering en literatuureducatie. Als onderdeel van het algemene lees- en literatuurbeleid van het Ministerie van OCW zet ze zich in voor het verbeteren van het leesklimaat en de leescultuur. De belangrijkste doelgroep zijn intermediairs die werken met kinderen en jongeren van 0-20 jaar. Stichting Lezen stimuleert ouders/verzorgers, bibliothecarissen leraren en medewerkers in de kinderopvang om ervoor te zorgen dat alle kinderen en jongeren een omgeving hebben die hun de kans biedt om het plezier in lezen te ontdekken en boeken te kiezen die aansluiten bij hun belangstelling. Zo kunnen ze uitgroeien tot blijvende lezers. Daartoe stemt Stichting Lezen bestaande activiteiten voor leesbevordering en literatuureducatie op elkaar af, genereert en verspreidt ze onderzoeksresultaten en stimuleert ze effectieve, vernieuwende methodieken en instrumenten.

Stichting Lezen ontvangt als ondersteunende instelling voor leesbevordering en literatuureducatie in de Culturele Basisinfrastructuur (BIS) middelen vanuit de cultuurbegroting van het ministerie van OCW. Deze basisfinanciering benut Stichting Lezen in de periode 2017-2020 voor haar kerntaken en aanjaagfunctie: coördinatie, onderzoek, kennisdisseminatie, inhoudelijke vernieuwing, communicatie, samenwerking, agendering en leesbevorderingsinterventies. Evenals de afgelopen jaren ontving Stichting Lezen in 2019 daarnaast middelen uit het Actieprogramma laaggeletterdheid Tel mee met Taal voor de uitvoering van het leesbevorderingsprogramma Kunst van Lezen (verlengd tot en met 2024). Bovendien ontving ze in 2019 een projectsubsidie van het Ministerie van OCW voor de coördinatie van de Leescoalitie.

Deze verantwoording betreft de activiteiten van Stichting Lezen in het kader van het cultuurbeleid. Stichting Lezen heeft daarnaast vanuit Tel mee met Taal een (vooralsnog tijdelijke) taak bij de preventie van laaggeletterdheid via het programma Kunst van Lezen (actielijn 3 en 4A van Tel mee met Taal). Dit programma maakt geen deel uit van het takenpakket van Stichting Lezen als onderdeel van de BIS, maar is daar wel onlosmakelijker mee verbonden. In deze verantwoording komen de belangrijkste resultaten en de activiteiten van Kunst van Lezen die invloed hebben op de structurele BIS-taken en de reguliere producten en activiteiten van Stichting Lezen, beknopt aan de orde. Een gedetailleerd overzicht van de gerealiseerde activiteiten binnen Kunst van Lezen is te vinden in het inhoudelijk jaarverslag van Kunst van Lezen 2019.

Missie en visie

Stichting Lezen wil dat alle kinderen en jongeren opgroeien met en verknocht raken aan lezen en uitgroeien tot competente (literaire) lezers die zich blijven ontwikkelen. Ze moeten de kans krijgen om te ontdekken hoeveel plezier (voor)lezen kan geven, om een passie voor lezen te ontwikkelen en om boeken te kiezen die aansluiten bij hun belangstelling, leesniveau en literaire competenties en hen tegelijkertijd uitdagen om verder te kijken en hoger te reiken. Daartoe genereert en verspreidt Stichting Lezen kennis over lezen en literatuureducatie en ondersteunt, inspireert en verbindt zij partijen op dit terrein.

Stichting Lezen fungeert als hefboom die instellingen binnen en buiten het letterenveld in beweging zet voor leesbevordering. Wij zorgen dat kinderen en jongeren gestimuleerd worden om te lezen, op allerlei momenten en manieren en door allerlei organisaties, maar steeds vanuit de consistente visie en aanpak die wij ontwikkelen en uitdragen.

Als *kenniscentrum* entameren en stimuleren we onderzoek en geven we kennis door. Wij voeren de *landelijke coördinatie* uit van leesbevordering en literatuureducatie. Wij zijn de *verbindende factor* tussen onderzoek en praktijk, tussen stakeholders en beslissers in het letterenveld en de wereld van onderwijs en opvoeding, en binnen de Leescoalitie en het leesbevorderingsprogramma Kunst van Lezen. Als *aanjager en ontwikkelaar* zorgen we voor nieuwe instrumenten en interventies voor leesbevordering.

Doelgroepen

Stichting Lezen is primair gericht op (toekomstige) intermediairs: leraren, pedagogisch medewerkers in de kinderopvang, boekhandelaren, bibliotheek- en jeugdgezondheidszorgmedewerkers en niet te vergeten (groot)ouders. Zij vervullen een sleutelrol in de (lees)opvoeding van kinderen en jongeren. Ook studenten die worden opgeleid voor functies in onderwijs (pabo, lerarenopleidingen, onderwijsassistenten) en opvoeding (pedagogisch medewerkers) behoren tot deze doelgroep. Onze activiteiten voor intermediairs en voor deze studenten zijn als educatief te bestempelen. Een secundaire doelgroep vormen de beleidsmedewerkers, bestuurders en koepelorganisaties in onderwijs, bibliotheek, kinderopvang en jeugdgezondheidszorg. Zij bepalen de ruimte die intermediairs krijgen om werk te maken van leesbevordering. Daarom wil Stichting Lezen hen bewust maken van de grote toegevoegde waarde van leesplezier en (literair) lezen voor de (taal)ontwikkeling en het toekomstig maatschappelijk functioneren van kinderen en jongeren, en hen activeren om binnen hun instellingen structureel werk te maken van leesbevordering.

Activiteiten en realisatie doelstellingen in 2019

De aanpak van Stichting Lezen wortelt in kennis en onderzoek. Wij werken steeds op het snijvlak van onderzoek en praktijk en zorgen voor een productieve wisselwerking daartussen. Deze wisselwerking is de basis van onze beleidscyclus en bepaalt de speerpunten van beleid en de in 2019 uitgevoerde activiteiten.

Kerntaken

In de periode 2017-2020 focust Stichting Lezen zich in haar activiteiten op vier speerpunten: 1) weten en meten, 2) informeren, inspireren en activeren, 3) experimenteren en innoveren, en 4) overtuigen en beïnvloeden. Hieronder lichten we de in 2019 ondernomen activiteiten binnen deze speerpunten toe.

1) Weten en meten

Stichting Lezen genereert en ontsluit kennis en onderzoeksgegevens, stelt deze beschikbaar aan het werkveld en bestuurders en maakt de vertaling naar beleid.

Onderzoek vormt de basis voor effectief leesbevorderingsbeleid. In samenwerking met universiteiten en hogescholen zorgt Stichting Lezen voor een *onderzoeksagenda* die inspeelt op actuele ontwikkelingen en op behoeften en ervaringen van het werkveld. Centrale onderzoeksthema's in 2017-2020 zijn de doorgaande leeslijn, lezen en digitale media en de leescultuur. Daarnaast voeren we evaluatie-, behoefte- en effectonderzoek uit of laten dit door onafhankelijke onderzoekers doen. In 2019 is aan de onderzoeksagenda invulling gegeven via de door Stichting Lezen geïnitieerde bijzondere leerstoelen Leesgedrag (Vrije Universiteit) en Lezen en digitale media (Universiteit Twente), door eigen en extern onderzoek dat Stichting Lezen (deels) financiert en via samenwerking in consortia. Bovendien waren we als maatschappelijk partner betrokken bij zeven onderzoeksaanvragen van derden.

Nieuw onderzoek

In 2019 zijn diverse nieuwe onderzoeken gestart. Samen met onderzoeksbureau Qrius doen we onderzoek naar de leeswereld van jongeren en samen met Frank Hakemulder (Universiteit Utrecht) doen we onderzoek naar narratieve geletterdheid. Vanuit Stichting Lezen is verder onderzoek gestart naar voorlezen en boekactiviteiten bij vluchtelingenkinderen. Deze onderzoeken zullen in 2020 afgerond worden.

Daarnaast zijn in 2019 diverse onderzoeken afgerond:

- onderzoek naar kritisch lezen van cultureel diverse teksten in samenwerking met de Universiteit Tilburg en de Marnix Academie in Utrecht
- onderzoek naar digitale leesplatforms
- evaluatief onderzoek naar De Nationale Voorleesdagen
- een stand van zaken onderzoek naar lezen in het primair onderwijs

Rondom Kunst van Lezen zijn in 2019 eveneens diverse onderzoeken gestart. Het betreft het onderzoek van Eliane Segers (Universiteit Twente) naar de digitale thuisomgeving van kleuters en een actualisering door de Universiteit Leiden van de meta-analyse van Suzanne Mol. Daarnaast zijn er twee marktonderzoeken gedaan naar leesbevordering op de pabo en naar voorlezen in de kinderopvang. Ook hebben we meegewerkt aan drie wetenschappelijke evaluatiestudies naar de effecten van BoekStart, de Bibliotheek *op school* po en vo en de VoorleesExpress.

Al deze onderzoeken bieden inzicht in aspecten van succesvolle leesbevordering en aanpakken voor specifieke doelgroepen. De onderzoeksresultaten zijn gedeeld via onze publicatielijijn 'Lezen onderzocht', persberichten, nieuwsbrieven, op onze website Leesmonitor.nl en tijdens congressen en expertmeetings van Stichting Lezen en van derden

2) Informeren, inspireren en activeren

Stichting Lezen verspreidt kennis over lezen en leesbevordering en versterkt deskundigheid van en samenwerking met en tussen professionele intermediairs in bibliotheek, boekenvak, onderwijs en kinderopvang.

Kennisdeling gebeurt via websites, brochures, het corporate tijdschrift *Lezen*, congressen, symposia, opleidingen, workshops, expertmeetings en leesbevorderingscampagnes.

Lezen.nl is de corporate website van Stichting Lezen. Leesmonitor.nl geeft toegankelijke en compacte informatie over de meest recente inzichten en feiten over leesgedrag, leesmotivatie en leesvaardigheid. In 2019 is de website geactualiseerd en uitgebreid. Leesplan.nl geeft scholen en kinderopvanginstellingen houvast bij het vormgeven van een doorgaande leeslijn en leesbeleid. Het aantal mensen dat ons online weet te vinden, groeit. Zo is het aantal unieke bezoekers voor de website Leesmonitor met de helft toegenomen, het aantal bezoekers van de corporate website met een derde en Leesplan met een kwart.

Ook voor de programma's van Kunst van Lezen zijn er diverse websites: BoekStart.nl, Boekstartpro.nl, debibliotheekopschool.nl, probebibliotheekopschool.nl. Deels beheren externe partijen deze sites. Ten slotte heeft Stichting Lezen diverse kleinere websites voor specifieke leesbevorderingsprojecten, bijvoorbeeld de Nationale Voorleeswedstrijd voor het basisonderwijs. De sociale media ondersteunen de websites en andere communicatie van Stichting Lezen. Het zijn belangrijke platforms en ook daar weten mensen ons steeds meer te vinden. Zo groeide het aantal volgers op Twitter van 5.239 in 2018 naar 5.665 in 2019, op Facebook van 5.116 naar 5.820, op LinkedIn van 3.511 naar 4.656 en op Instagram van 1.844 naar 2.109.

Deskundigheidsbevordering

De toerusting van professionals is een belangrijke taak van Stichting Lezen. We ontwikkelden, binnen de reguliere BIS-taakuitvoering, voor pedagogisch medewerkers de opleiding tot

(voor)leescoördinator en voor leerkrachten de opleiding tot leescoördinator (Open Boek). Deze opleidingen worden ook ingezet in het programma Kunst van Lezen. We verbeteren het aanbod voortdurend op basis van nieuw onderzoek en voortschrijdende inzichten. Behalve huidige professionals wil Stichting Lezen ook aankomende onderwijsassistenten, pedagogisch medewerkers en leraren informeren over het belang van leesbevordering en hen activeren om daarmee aan de slag te gaan. Voor het mbo is hiervoor een bronnenboek ontwikkeld met tal van leesbevorderende activiteiten. Pabo's kunnen gebruikmaken van de minor Open Boek voor de pabo. Voor de tweedegraads lerarenopleidingen verscheen in 2019 *Jeugdliteratuur en didactiek. Handboek voor vo en mbo* (Coutinho). Stichting Lezen heeft hiervoor het initiatief genomen en had een belangrijke rol in de redactie.

In 2019 verschenen in de serie *Kwestie van Lezen* twee nieuwe brochures over lezen in de buitenschoolse opvang (nr. 15) en over de nauwe verbinding tussen burgerschap en lezen (nr. 16).

Landelijke campagnes

Stichting Lezen speelt een actieve rol als financier en inhoudelijk regisseur van de volgende leesbevorderingsprojecten: De Nationale Voorleesdagen (0-6 jaar), De Nationale Voorleeswedstrijd (6-12 jaar), De Jonge Jury (12-16 jaar), De Weddenschap (12-20 jaar, vmbo en mbo) en De Inktaap (15-18 jaar). Daarnaast is Stichting Lezen als coördinator en inhoudelijk adviseur betrokken bij de uitvoering van de Pabo Voorleeswedstrijd (17-20 jaar), waaraan inmiddels alle pabo's deelnemen, en Read2me! (12-13 jaar; voorleeswedstrijd voor brugklassers). Beide zijn gestart en gefinancierd door Kunst van Lezen en worden uitgevoerd door Cubiss Brabant. Met deze campagnes hebben we een groot bereik onder kinderdagverblijven, bibliotheken en scholen.

Overige campagnes die we in 2019 hebben ondersteund, maar die anderen in het werkveld grotendeels uitvoeren, zijn: Literatour/Boekenweek voor Jongeren, De Poëzieweek en Boekenweek Live!.

Stichting Lezen is ook betrokken bij de projecten De Dichter des Vaderlands en De Kinderboekenambassadeur, beiden belangrijke ambassadeurs die lezen, poëzie, literatuur en leesplezier zichtbaar maken voor een breed publiek. De Kinderboekenambassadeurs Hans en Monique Hagen sloten hun succesvolle en effectieve ambtsperiode in april 2019 af. Manon Sikkel werd op het congres Lezen Centraal op 10 april geïnstalleerd als hun opvolger. Ze wil aandacht vragen voor meer diversiteit in kinder- en jeugdliteratuur en bereik van de Kinderboekenambassade in het Kinderboekenmuseum vergroten, een plek waar veel kinderen met hun (groot)ouders komen.

Kunst van Lezen

De programma's BoekStart en de Bibliotheek *op school*, uitgevoerd binnen Kunst van Lezen, maken tevens deel uit van het tweede speerpunt. Effectieve leesbevordering op (voor)school kan niet zonder de bibliotheken. Niets voor niets hebben deze een wettelijke taak om educatie en leesbevordering te ondersteunen. Vrijwel alle bibliotheken (98,6%) doen mee aan BoekStart; ruim 87% werkt al samen met het onderwijs.

In 2019 is het bereik van beide programma's met ruim 10% gegroeid. Absoluut worden inmiddels 939.000 kinderen tussen 0 en 12 jaar via BoekStart en de Bibliotheek op school bereikt. In 2018 waren dat 850.000 kinderen.

In totaal bereikten bibliotheken in 2019 153.000 kinderen van 0-4 jaar met hun educatieve dienstverlening (124.000 kinderen via BoekStart in de kinderopvang en 29.000 met overige dienstverlening) en 1.249.000 kinderen (4-12 jaar) via het basisonderwijs (698.000 kinderen via de Bibliotheek *op school* en 551.000 met overige dienstverlening). In totaal bereiken ze 1.402.000 kinderen van 0-12 jaar; dat is 71% van het totaal aantal kinderen van deze leeftijd in Nederland (1.975.000). Rekenen we het bereik van baby's en kleine kinderen met het BoekStartkoffertje

(65.000) en de BoekStartcoach (52.000) mee, dan gaat het in totaal om 1.519.000 kinderen oftewel 77%.

Bijzondere projecten naast de reguliere programma's waren Lezen is leuk!, Lokaal besteden en Vakantielezen. Stichting Kinderpostzegels financierde de eerste twee en zorgde ervoor dat tweehonderd basisscholen in totaal tienduizend boeken ontvingen en € 5.000,- aan boekenbonnen. Vakantielezen, dat honderd scholen/vijfduizend leerlingen aanzette tot het lezen in de zomervakantie, kwam tot stand met steun van Stichting De Versterking. Het inhoudelijk jaarverslag 2019 van Kunst van Lezen bevat een gedetailleerder overzicht van deze programma's.

Met alle leesbevorderingsprojecten en -programma's bereikten we in 2019 in totaal ruim 9 miljoen intermediairs en algemeen publiek.

3) Experimenteren en innoveren

Op basis van haar kennis en van input vanuit het werkveld werkt Stichting Lezen aan de ontwikkeling van nieuwe, effectieve methoden, producten, interventies en activiteiten en stimuleert zij de inbedding daarvan.

Parallel aan de onderzoeksagenda werkt Stichting Lezen aan een *innovatieagenda*, gericht op het detecteren van ontwikkelingen en innovatiekansen. In de periode 2017-2020 ligt het accent op de doorgaande leeslijn, leessocialisatie, differentiatie, lezen in combinatie met digitale media en creatief schrijven.

Lezen op het vmbo vraagt aandacht. In 2019 is een website voor intermediairs in het vmbo gerealiseerd: lezeninhetvmbo.nl. Deze is in samenwerking met het Nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling (SLO) ontwikkeld en gelanceerd tijdens een drukbezochte expertmeeting over lezen in het vmbo.

In samenwerking met de Schrijverscentrale is gekeken hoe schrijvers ook als leesbevorderaars in te zetten zijn. Tevens is met het Platform Lêsbefoordering Fryslân in samenspraak met de Provincie Fryslân het Masterplan Frysk Lêze (2020-2024) uitgewerkt. Daarmee willen we voor de leeftijdsgroep 0 tot 13 jaar het (voor) lezen in het Fries verder stimuleren. In 2019 is in samenspraak met wetenschappers en experts ook intensief gewerkt aan actualisering van het theoretisch kader voor de doorgaande leeslijn. De vernieuwde doorgaande leeslijn zal in april 2020 op het jaarlijkse congres Lezen Centraal worden gepresenteerd.

Projectaanvragen

Per leeftijdsgroep is een klein budget beschikbaar voor innovatieve projecten rond kansrijke nieuwe concepten, methodieken en interventies. Stichting Lezen heeft ook in 2019 activiteiten voor leesbevordering en literatuureducatie gestimuleerd en ondersteund. In totaal zijn er in 2019 24 aanvragen binnengekomen; daarvan zijn er zeven afgewezen en zeventien toegekend. Stichting Lezen baseerde toekenningen op het *Meerjarenbeleidsplan Lezen voor het leven*, de jaarlijkse toelichting op het bestedingsplan en de criteria voor projectaanvragen. Het projectenoverleg brengt advies uit over voorstellen, veelal na overleg met de betrokkenen en externe deskundigen. De directeur-bestuurder beslist en legt achteraf verantwoording af aan de raad van toezicht. De projectbijdragen worden toegekend voor medefinanciering dan wel het opstarten van projecten. Kleinschalige initiatieven worden met projectbijdragen in pilots uitgeprobeerd, geëvalueerd en indien goed bevonden overdraagbaar gemaakt. In 2019 zijn diverse projecten financieel en inhoudelijk ondersteund, onder meer Vlogboeken, een serie van vijf video's over (wetenschappelijke inzichten over) lezen, de Grote Vriendelijke Podcast, de eerste podcast over kinder- en jeugdliteratuur, De kracht van bekroonde jeugdliteratuur, uitgevoerd op en door de Katholieke Pabo Zwolle, de verhalenwedstrijd Er was eens... voor vmbo, hbo en pabo, en het leesbevorderingsevenement Stap op de rode loper, waarbij vmbo-leerlingen schrijvers ontmoeten. In

2019 ging ook de Boekenboost van start, een project dat wordt gefinancierd door de VriendenLoterij en dat scholen voorziet van boekenpakketten bij de campagnes De Nationale Voorleesdagen, de Kinderboekenweek en de Boekenweek voor Jongeren. CPNB voert de Boekenboost uit, Stichting Lezen verzorgt onderzoek en monitoring. Met steun van De Versterking is ten slotte met succes een scholing rond creatief schrijven georganiseerd voor duo's van leescoördinatoren en leesconsulenten.

De pilots rond betrokkenheid van laagtaalkundige ouders bij (voor)lezen binnen Kunst van Lezen (actielijn 4A van Tel mee met Taal) maken eveneens deel uit van het derde speerpunt. Hetzelfde geldt voor de pilots de Bibliotheek *op school* voor mbo en pabo en de netwerken leesbevordering. Meer informatie hierover is te vinden in het inhoudelijk jaarverslag 2019 van Kunst van Lezen.

4) Overtuigen en beïnvloeden

Stichting Lezen stemt haar eigen beleid regelmatig af met de praktijk, onder meer in adviescommissies met leraren, lerarenopleiders, onderwijsadviseurs en beleidsmedewerkers. Stichting Lezen investeert in het overtuigen en beïnvloeden van strategische partijen die ervoor kunnen zorgen dat er meer aandacht, tijd en geld komt voor leesbevordering in het onderwijs, de kinderopvang, de jeugdgezondheidszorg en de bibliotheek. Om leesbevordering effectief te kunnen aanpakken moeten beslissers op deze terreinen doordrongen zijn van het belang van lezen en een integrale aanpak van (laag)geletterdheid. Voorlichting en bewustwording en beïnvloeding van het beleid blijven daarom noodzakelijk.

Onderwijs

In afstemming met de raad van toezicht is de keuze gemaakt om het onderwijs prioriteit te geven. Actuele onderwijsthema's als gelijke kansen en burgerschap bieden aanknopingspunten om het leesbevorderingsbeleid verder te verankeren in scholen. In 2019 zijn bijvoorbeeld gesprekken gestart met de PO-Raad, de VO-raad en bestuurders van pabo's; ook zijn de relaties met de VNG verstevigd. De ontwikkelingen rond Curriculum.nu volgt Stichting Lezen op de voet en we dragen actief bij aan de onderdelen leesonderwijs en leesbevordering in de nieuwe curriculumvoorstellen. Stichting Lezen had in 2019 een adviserende rol in de Taalraad van de Taalunie en leverde input aan enkele ontwikkelteams van Curriculum.nu over de manier waarop leesbevordering en literaire vorming binnen de leergebieden Nederlands, Digitale geletterdheid en Burgerschap vorm te geven is. Ook hebben we bijgedragen aan de voorbereiding van diverse beleidsadviezen, waaronder *LEES!*, het advies van de Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur (zie ook hierna) en de evaluaties van de WSOB en de Wet op de vaste boekenprijs.

Krachtenbundeling

Door de toenemende belangstelling voor lezers en leesgedrag ontstonden in 2019 op diverse terreinen, zowel publiek als privaat, initiatieven om nieuwe lezers te bereiken en lezen te bevorderen. Stichting Lezen zoekt vanuit haar coördinerende rol naar mogelijkheden om krachten te bundelen en effectieve vormen van leesbevordering onder de aandacht te brengen. Om samen sterk te kunnen staan voor (literair) lezen heeft Stichting Lezen in 2019 fors geïnvesteerd in overleg en krachtenbundeling, onder andere via de Leescoalitie, en in goede relaties met partnerorganisaties, in de werelden van overheid, (voor)scholen, bibliotheken, boekhandel, uitgeverij, welzijn, jeugdgezondheidszorg en kinderopvang. Daartoe hebben we diverse bijeenkomsten georganiseerd, zoals expertmeetings over Curriculum.nu (samen met SLO), poëzie (samen de Universiteit Utrecht en het Letterenfonds), lezen in het vmbo en gedragsverandering rond lezen. We hebben een actieve bijdrage geleverd aan de publicatie *Jeugdliteratuur en didactiek* voor de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands (Coutinho). Ten slotte was een aflevering van het tv-programma

Klokhuis gewijd aan lezen en het brein, die in samenwerking met Stichting Lezen tot stand is gekomen.

Leesoffensief

In juni 2019 presenteerden de Raad voor Cultuur en de Onderwijsraad hun advies *LEES! Oproep tot een leesoffensief*. De raden constateren dat Nederlandse jongeren steeds minder vaak, minder goed, met steeds minder plezier en vooral minder vaak 'diep' lezen. Dat gaat ten koste van hun functioneren op school en van de samenleving. De raden benadrukken de noodzaak van extra financiële investeringen en pleiten voor een krachtig en samenhangend leesbeleid, een rijk en divers leesaanbod en een positieve en stimulerende leescultuur thuis, op school en in de kinderopvang. In reactie hierop kondigden ministers Slob en Van Engelshoven in december een leesoffensief aan, bestaande uit een krachtige en samenhangende leesaanpak, met een belangrijke rol voor bibliotheken en een breder en diverser aanbod van jeugdboeken.

De raden erkennen het belang van leesbevordering. Het is een goede zaak dat zij de oplossingen niet alleen zoeken in cultuur- en letterenbeleid, maar ook in het onderwijsbeleid. De raden roepen ook op tot een actieve publiekscampagne voor het lezen en zien hier een rol voor de Leescoalitie. Onder voorzitterschap van Stichting Lezen heeft de coalitie de handschoen opgepakt om er alles aan te doen om de noodzakelijke verandering tot stand te brengen.

De Leescoalitie

In 2012 bundelden organisaties met een landelijke taak in taal- en leesbevordering hun krachten om zoveel mogelijk mensen aan te zetten tot (voor)lezen. De Leescoalitie bestaat op dit moment uit Stichting Lezen (initiatiefnemer, voorzitter en penvoerder), Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB), Stichting Lezen & Schrijven, het Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum en de bibliotheken (KB en Vereniging Openbare Bibliotheken). In 2019 is ook het Letterenfonds toegetreden.

Tot medio 2019 liep de Leescoaliteecampagne Lees met andermans ogen. Deze riep iedereen op om eens (vaker) een boek te lezen over iemand met een andere achtergrond. Er zijn in 2018 en 2019 binnen de campagne diverse nieuwe activiteiten ontplooid en de partners en andere organisaties brachten het thema via bestaande projecten en activiteiten onder de aandacht van een breed publiek. Zo was er een tournee van de Mensenbieb langs bibliotheken in alle provincies en werd De Nationale Voorleeslunch georganiseerd op 150 locaties met ieder tussen de 25 en 80 ouderen. Om kinderen met andermans ogen te laten lezen zijn er luisterversies van het Prentenboek van het Jaar in vijf talen gemaakt. Ook is de samenwerking met COC Nederland rond een roze literatuurlijst in 2019 voortgezet; de literatuurlijst is in 2019 beschikbaar gesteld via de website Queerboeken.nl. Meer informatie is te vinden in het inhoudelijk jaarverslag 2019 van de Leescoalitie.

Om het leesoffensief voor te bereiden heeft Stichting Lezen in samenwerking met de Leescoalitie het initiatief genomen met relevante partijen buiten het boekenvak te spreken, zoals de onderwijsraden, de KNAW en de SER. Alle onderkennen het belang van kunnen lezen, willen lezen, blijven lezen en van een blijvende leesontwikkeling. Ook zijn ze het ermee eens dat het bestrijden van laaggeletterdheid onbegonnen werk is als we het leesplezier en de leesresultaten van kinderen en jongeren niet weten te verbeteren.

In de tweede helft van 2019 is de nieuwe campagne Lees voort! voorbereid, bedoeld als tegengas tegen de afkalvende leesvaardigheid en leesmotivatie van Nederlandse kinderen en jongeren. Bijna een kwart van de 15-jarigen is onvoldoende leesvaardigheid om goed mee te kunnen doen in de samenleving. De Leescoalitie roept met de nieuwe campagne grootouders op het tij te helpen keren. Zij kunnen (hun) liefde voor lezen doorgeven aan hun kleinkinderen en de leescultuur versterken. Een team van bekende grootouders, Janny van der Heijden, Noraly Beijer, Karin Bloemen, Jan

Terlouw, Jack van Gelder, Hans Kazan en Frits Barend, zal zich hiervoor inzetten. De campagne is eind 2019 gelanceerd en in februari 2020 gestart.

Meer informatie is te vinden in het inhoudelijk jaarverslag 2019 van de Leescoalitie.

Overige partners

De samenwerking tussen de Schrijverscentrale, het Letterenfonds en Stichting Lezen heeft een structureel karakter gekregen. Ieder kwartaal is er een directieoverleg. Sinds 2018 vergaderen het Letterenfonds en Stichting Lezen bovendien eens per kwartaal met de gezamenlijke MT's. In 2019 heeft Stichting Lezen op scholingsdagen van de Schoolschrijver en de Schrijverscentrale sessies voor auteurs verzorgd over het belang van lezen, effectieve leesbevordering en leesbevorderingsactiviteiten. Ook is besproken hoe auteurs nog meer als leesbevorderaars in te zetten zijn.

Daarnaast is er gezamenlijk een rondetafelgesprek met externen georganiseerd om te bespreken hoe het boekenvak cultureel diverser en inclusiever kan worden. Dit overleg krijgt in 2020 een vervolg. Ook is op initiatief van Stichting Lezen een sessie georganiseerd waarin we met de vier ondersteunende lettereninstituten en het Letterenfonds de beleidsvoornemens 2021-2024 hebben afgestemd.

De samenwerking in KVB Boekwerk-verband rond kennisdeling en -verwerving verloopt goed. In 2019 is samengewerkt aan diverse onderzoeken naar de positie van de boekhandel en de opbrengsten van lezen en de impact van het boek. Onderzoek van Stichting Lezen legde hiervoor een stevige kennisbasis.

Stichting Lezen is samen met de Afûk, Fers (voorheen Bibliotheekservice Fryslân), Cedin, provincie Fryslân en het Letterenfonds kernpartner van het Platform Lêsbefoarding Fryslân ((PLF). In 2019 zijn Omrop Fryslân en Sintrum Frysktalige Berne-opfang (SFBO) aangesloten. Overige Friese instellingen zoals Tresoor en de Fryske Akademie zijn ook betrokken.

Internationale samenwerking

Stichting Lezen werd in 2019 internationaal gewaardeerd als samenwerkingspartner. Het Europese netwerk EURead, gericht op uitwisseling van kennis en expertise rond leesbevordering, maakte een aanmerkelijke groei door. Stichting Lezen is sinds de oprichting in 2000 lid van EURead; directeur-bestuurder Gerlien van Dalen is sinds 2015 vicevoorzitter.

EURead telde eind 2019 dertig organisaties uit 21 landen. Vertegenwoordigers daarvan troffen elkaar in september 2019 in Brussel, met ditmaal speciale aandacht voor campagnes en programma's van de verschillende landen. Een van de gastsprekers was Katarina Barley, vicepresident van het Europese Parlement. Er waren diverse presentaties, onder meer over BoekStart-achtige programma's en over European Book Day, een door Erasmus+ gefinancierd programma.

Het *Global Early Years Bookgifting Network*, dat onder de paraplu van EURead is opgericht, was in 2019 zeer actief. Leden ontmoetten elkaar meerdere malen tijdens ZOOM-meetings. Op de website (onderdeel van de EURead-website) werd veel informatie verzameld en gedeeld.

De door EURead gestarte campagne Europe Reads kwam vol op stoom. In ruim twintig waaronder Nederland landen is deze campagne ingezet om aandacht te vragen voor het belang van leesbevordering. De bijbehorende animatie werd in zeven talen vertaald of ondertiteld. Diverse hoogwaardigheidsbekleders steunden de petitie waarin de Europese Commissie wordt verzocht om leesbevordering structureel te ondersteunen. De handtekeningen worden in 2020 aangeboden aan het Europese parlement.

Naast EURead zijn er wereldwijd contacten over leesbevordering vanuit bibliotheken via programmamanager leesbevorderingsprogramma's Adriaan Langendonk, die voorzitter is van de sectie Literacy & Reading van de IFLA (150 aangesloten landen). Peter van Duijvenboden is bestuurslid van IBBY Nederland, de Nederlandse afdeling van de International Board on Books for Young People.

Reflectie op de strategische doelen

Stichting Lezen stelt zich in de periode 2017-2020 een aantal strategische doelen. In 2019 is hieraan met nieuwe impulsen succesvol invulling gegeven. Stichting Lezen wil:

I) Enthousiaste en deskundige leesbevorderaars maken van zoveel mogelijk mensen die met kinderen en jongeren werken en ouders stimuleren in hun rol als leesopvoeder.

Lezen en aandacht voor literatuur zijn niet op elke opleiding vanzelfsprekend. In 2019 is gefocust op het mbo, de tweedegraads lerarenopleiding en de pabo. De urgentie van leesbevordering in het mbo is groot: veel studenten missen voldoende taalvaardigheid voor een succesvolle (school)loopbaan. In november organiseerden we een druk bezocht congres voor management van het mbo en bibliotheken, mbo-docenten, beleidsmedewerkers, taalcoördinatoren en adviseurs educatie van bibliotheken.

In 2019 zijn pabodocenten getraind om de succesvolle opleiding tot Specialist Jeugdliteratuur in het basisonderwijs, *Vol van lezen*, aan te kunnen bieden binnen het nascholingsaanbod van hogescholen. Deze opleiding werd in 2019 op twee locaties aangeboden.

In samenwerking met Universiteit Utrecht en het Letterenfonds vond een studiemiddag plaats voor docenten Nederlands in het voortgezet onderwijs over de voordracht van poëzie: *Uitgesproken poëzie*.

Kennis blijft soms wat abstract. De komende jaren besteden we nog meer aandacht voor de vertaling van kennis naar de werkvloer.

Ook onze landelijke leesbevorderingscampagnes voor 0-20 jaar, van de Nationale Voorleesdagen tot De Inktap, geven intermediairs concrete handvatten om met kinderen en jongeren van lezen een feest te kunnen maken.

II) De ervaringen van de intermediairs (laten) benutten bij de ontwikkeling en toepassing van methoden, producten, activiteiten en evenementen; wetenschappers, beslissers en professionals rondom opvoeden, lezen en geletterdheid samenbrengen, zodat hun werk meer gezamenlijke focus en meer impact krijgt; de wisselwerking tussen onderzoek, beleid en praktijk optimaliseren. Adviescommissies, congressen, expertmeetings en netwerkbijeenkomsten voorzien in deze kennisuitwisseling.

III) Bij zoveel mogelijk relevante bestuurders en beslissers op basis van betrouwbare en actuele kennis aandacht vragen voor (het belang van) leesbevordering.

Er is in 2019 sterk ingezet op overtuigen en beïnvloeden. Dat gebeurt op diverse manieren.

Inhoudelijk, via deelname in adviesgremia (Taalraad, Curriculum.nu), via samenwerkingen, zoals de Leescoalitie, en via het benaderen van politici, stakeholders en beslissers in het letterenveld en de wereld van onderwijs en opvoeding. Ook pers- en mediaoptredens zetten we daarvoor in.

In 2019 zijn ook beleidsmakers actief en met succes geïnformeerd. In 2019 zijn bijvoorbeeld gesprekken gestart met de PO-Raad, de VO-raad, bestuurders van pabo's en zijn de relaties met de VNG verstevigd. Stichting Lezen had in 2019 een adviserende rol in de Taalraad van de Taalunie en leverde input aan enkele ontwikkelteams van Curriculum.nu en aan diverse adviezen, waaronder *LEES!*, het advies van de Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur, en de evaluaties van de WSOB en de Wet op de vaste boekenprijs.

Prestatieverantwoording 2019

Overzicht bereikcijfers websites Stichting Lezen 2018-2019

	Aantal bezoeken ('sessies')		Unieke bezoekers ('gebruikers')	
	2019	2018	2019	2018
<i>websites</i>				
Lezen.nl	117.738	92.790*	77.751	58.110
Leesmonitor.nl	48.464	34.001	35.655	23.623
Leesplan.nl	22.784	20.025	16.398	12.993
Lezeninhetvmbo.nl	4.519	-	3.111	-
Totaal aantal bezoekers	193.505	146.816	132.915	94.726

* In de jaarrekening 2018 staat hier 143.453, wijkt af ten opzichte van 2018 in verband met andere berekening.

Totaal overzicht activiteiten en bereikcijfers 2018-2019 activiteitenplan vs. werkelijk *

<i>kerntaken</i>	2019-2020 activiteitenplan				2019 werkelijk			
	school		openbaar		School		openbaar	
	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik
Weten en meten	0	0	10	0	0	0	15	0
Informereren, inspireren en activeren	8	26.198	21	203.965	9	28.841	28	198.297
Experimenteren en innoveren	5	14.711	2	584	4	4.531	3	26.229
Overtuigen en beïnvloeden	0	0	5	50.050	0	0	10	8.807.362**
Totaal	13	40.909	38	254.599	13	33.372	56	9.031.888

* De bereikcijfers zijn tot stand gekomen op basis van het aantal deelnemers van eigen activiteiten, het beredeneerd ingeschatte aantal deelnemers van extern uitgevoerde projecten, oplagecijfers van publicaties, bezoekcijfers van websites. Waar dit niet mogelijk was is een schatting gemaakt van het bereik. Voor lopende projecten is het bereikcijfer zoals in de aanvraag genoemd gehanteerd.

**naast intermediairs zijn dit ook bereikcijfers algemeen publiek bereikt via de Leescoalitie en de Kinderboekenambassadeurs. Bij de analyse is gebruik gemaakt van ANP360plus.

Zie voor een specificatie bijlage 1 van het inhoudelijk jaarverslag. Conform de beleidsvoornemens 2017-2020 wordt vanaf 2017 het aantal bereikte intermediairs gerapporteerd.

Governance

Sinds 2017 hanteert Stichting Lezen een raad van toezichtmodel. De raad van toezicht is onafhankelijk, onbezoldigd en bestuurt op afstand. De uitvoering van de werkzaamheden is gedelegeerd aan de directeur-bestuurder, Gerlien van Dalen. Taken en bevoegdheden zijn formeel vastgelegd in een rvt- en een directiereglement. De directeur-bestuurder treedt op als bevoegd gezag. Zij is belast met het besturen van de stichting en het beheer van het vermogen daarvan, waaronder het beslissen over projectbijdragen. De directeur-bestuurder vertegenwoordigt de stichting en heeft de dagelijkse leiding over het bureau.

Ze legt inhoudelijk verantwoording af aan de raad. Financiële verantwoording en monitoring gebeurt met kwartaalrapportages aan de auditcommissie en bespreking van een *mid-term* review in de Raad van Toezicht.

De raad van toezicht is in het bijzonder verantwoordelijk voor het toezicht op het beleid van de directeur-bestuurder en op de algemene gang van zaken bij Stichting Lezen. De raad staat de directeur-bestuurder met advies terzijde. De samenstelling en werkzaamheden van de raad worden separaat toegelicht in het verslag van de raad van toezicht.

Governance Code Cultuur

Stichting Lezen onderschrijft de principes van de Governance Code Cultuur en heeft die verwerkt in haar reglementen. Integriteit binnen de hele organisatie, zoals deze code voorschrijft, is verankerd in onze werkwijze. Bij betalingen hanteert de Stichting een vierogenprincipe: er zijn twee medewerkers met verschillende taken en autorisaties nodig om een betaling te kunnen uitvoeren.

De functies en nevenfuncties van de leden van de raad van toezicht en de directeur-bestuurder staan in het jaarverslag en op de website van de stichting vermeld.

In 2019 had directeur-bestuurder Gerlien van Dalen de volgende nevenfuncties: lid van de Raad van Advies van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak; bestuurslid van de Tiele Stichting; lid van de Raad van Advies van de faculteit Letteren Opleiding Neerlandistiek aan de Rijksuniversiteit Groningen; lid van de Stuurgroep Certificering van de Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal (CBCT) en vicevoorzitter en penningmeester van EURead.

Stichting Lezen werkt aan een strategie voor milieu- en arbo-aspecten, met als doel gecertificeerd te worden voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO).

Overeenkomstig de Code Diversiteit en Inclusie streeft Stichting Lezen ernaar bij vacatures de diversiteit van de organisatie verder te vergroten. Vanuit de visie dat verschillen de organisatie verrijken, verrassen en versterken, werken we intern aan (bewustwording van het belang van) diversiteit en inclusie. Stichting Lezen is een ruimdenkende en lerende organisatie waarin medewerkers elkaar scherp houden en elkaar verder helpen in hun persoonlijke en professionele groei. In ons aannamebeleid streven we naar een zo goed mogelijke afspiegeling van de maatschappij. Het huidige personeelsbestand is een goede mix van jong en oud, man en vrouw en ervaren en onervaren. We zijn ons ervan bewust dat de diversiteit van het personeelsbestand verbetering behoeft. Dit heeft onze aandacht. Bij vacatures werven we bewust mensen met een biculturele achtergrond.

Samen met het Nederlands Letterenfonds organiseerden we een rondetafel over hoe diversiteit en inclusiviteit in de letteren te stimuleren en te realiseren valt. De komende jaren zullen we hierin concrete stappen zetten. Met de letterenorganisaties in het Letterenhuis hebben we afgesproken dat elke instelling een werkgroep diversiteit & inclusie instelt. De gezamenlijke werkgroepen komen periodiek bijeen om kennis en ervaringen uit te wisselen.

De komende periode willen we een plan van aanpak ontwikkelen om invulling te geven aan de Code Diversiteit & Inclusie, onder meer door extra aandacht voor bewustwording in de eigen organisatie. Met een gespecialiseerd bureau zullen we onderzoeken hoe inclusief en divers wij als organisatie denken en werken en of en hoe dat beter kan.

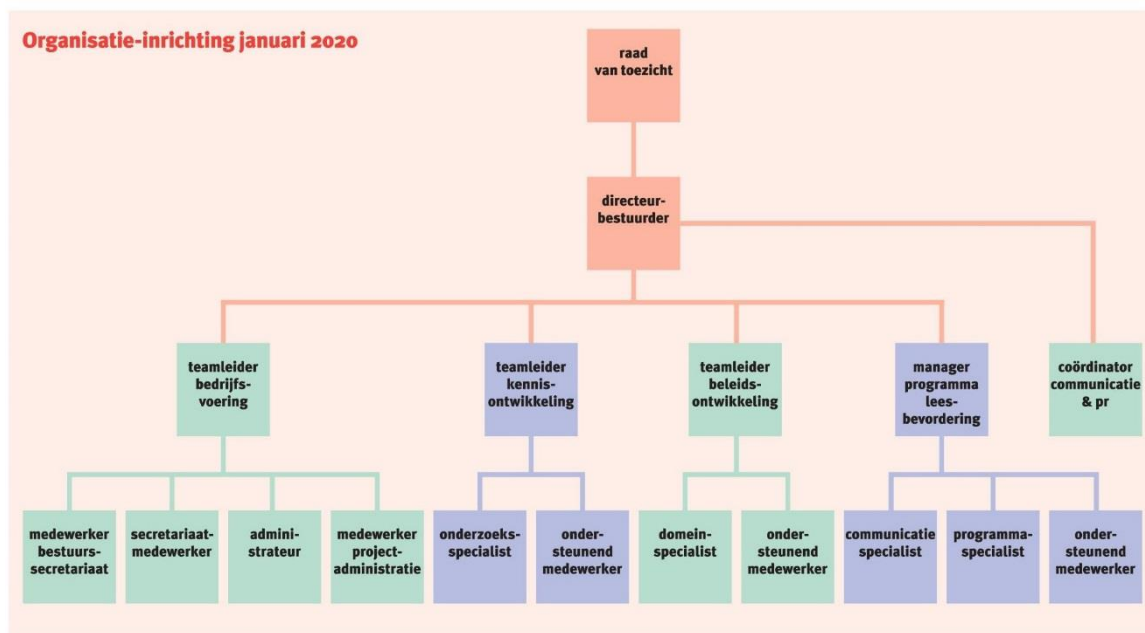
WNT

De beloning van de directeur-bestuurder voldoet aan de normen van de Wet bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Haar salaris plus voorzieningen voor beloningen betaalbaar op termijn, bleef ruim onder het plafond dat voor deze functie geldt.

Personeel en organisatie

Het managementteam bestond in 2019 uit de directeur-bestuurder, Roos Wolters en Peter van Duijvenboden. Roos Wolters, teamleider kennis- & beleidsontwikkeling en bedrijfsvoering, vervangt de directeur-bestuurder tijdens haar afwezigheid. Peter van Duijvenboden is teamleider beleidsontwikkeling en innovatie. Per 1-1-2020 is Adriaan Langendonk, coördinator van het programma leesbevordering (Kunst van Lezen), eveneens lid van het MT.

In 2019 heeft het MT, bijgestaan door een externe HR-adviseur, de evaluatie van het functiehuis afgerond en zijn de functiebeschrijvingen afgestemd op de actuele situatie. Zo zijn de functies binnen Kunst van Lezen als onderdeel van de organisatie opgenomen. Wij kennen nu een aantal generieke functies, die bovendien zijn afgezet tegen vergelijkbare functies in andere organisaties zoals het Nederlands Letterenfonds en beleidsfuncties binnen de BBRA (zie Figuur 1). Effectuering vond plaats per 1-1-2020.

Figuur 1: De organisatiestructuur van Stichting Lezen per 1-1-2020.

Stichting Lezen is aangesloten bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn en volgt de geldende loonschalen en periodieken van de CAO voor het Uitgeverijbedrijf. In november 2019 stegen de lonen in lijn met deze cao met 3%.

De salarisadministratie is ondergebracht bij administratiekantoor Jac's Den Boer & Vink, dat deze naar volle tevredenheid uitvoert.

Ook in 2019 is gebruik gemaakt van een digitaal uren- en verlofregistratiesysteem, vooral om de werkzaamheden voor de diverse extern gefinancierde projecten binnen Stichting Lezen en Kunst van Lezen inzichtelijk te maken.

Voor verzuimregistratie maken we gebruik van de diensten van Zorg van de Zaak Netwerk. Er was in 2019 sprake van langduriger uitval van één medewerker door ziekte. Het ziekteverzuimpercentage bedroeg in 2019 3,8%. Werkdruk heeft de aandacht van directie en raad van toezicht.

In 2019 deden zich enkele personele wijzigingen voor. Liselotte Dessauvagie kwam in januari in dienst als programmamedewerker Kunst van Lezen. Barbara Berends vertrok in april en Najat Kaddour volgde haar in mei op als secretariaatsmedewerker. Per 1 september trad Marchje Kramer

na een stage in dienst als ondersteunend medewerker onderzoek. Per 1 september begon Bart Droogers als programmamedewerker de Bibliotheek *op school*.

De formatie van het bureau van Stichting Lezen was in 2019 gemiddeld 3,6 fte, waarvan 0,7 fte met een tijdelijk contract. Voor de activiteiten is 14,0 fte ingezet, waarvan 6,0 fte met een tijdelijk contract. Het merendeel van die activiteiten is voor de duur van Kunst van Lezen en betreft tijdelijke urenuitbreiding van vaste medewerkers en medewerkers met een tijdelijk contract voor de duur van Kunst van Lezen (7,3 fte).

Eind 2019 waren er 24 medewerkers in dienst (17,6 fte):

Gerlien van Dalen, directeur-bestuurder
Milly Alexander, medewerker projectadministratie
Niels Bakker, onderzoeksspecialist
Daan Beeke, domeinspecialist voortgezet onderwijs (havo/vwo) en internationalisering
Tike de Boer, medewerker bestuurssecretariaat en websites
Marijke Bos, domeinspecialist voor- en vroegschoolse periode
Inger Bos, communicatie programma's leesbevordering
Anne Borgdorff, medewerker secretariaat
Liselotte Dessauvagie, programmaspecialist de Bibliotheek *op school* vo
Bart Droogers, programmaspecialist de Bibliotheek *op School* po
Peter van Duijvenboden, teamleider beleidsontwikkeling en innovatie
Jette van den Eijnden, onderzoeksspecialist
Gijs van der Hammen, medewerker online communicatie
Julienne van den Heuvel, programmaspecialist BoekStart
Najat Kaddour, medewerker secretariaat
Marchje Kramer, stagiaire/medewerker onderzoek
Agnes van Montfoort, domeinspecialist basisonderwijs
Marloes Robijn, medewerker onderzoek
Marieke Smeijsters, medewerker projectontwikkeling en innovatie
Karin Verburg, administrateur
Alix Wassing, medewerker kennis- en beleidsontwikkeling
Roos Wolters, teamleider kennis- en beleidsontwikkeling en bedrijfsvoering
Desirée van der Zander, coördinator communicatie en pr

Adriaan Langendonk, coördinator Kunst van Lezen, is in dienst bij de Koninklijke Bibliotheek, maar is gedetacheerd bij Stichting Lezen voor zijn werkzaamheden voor het programma Kunst van Lezen. Hij wordt grotendeels betaald vanuit dit programma.

De medewerkers van Stichting Lezen zijn voornamelijk inhoudelijk specialisten in onderwijs, taal- en leesbevordering en communicatie. Voor specialistische organisatorische werkzaamheden trekt de stichting externe adviseurs en consultants aan. Zo is in 2019 opnieuw gebruikgemaakt van de diensten van extern juridisch adviseur R. Runia, van HR-adviseur J. Bast (WCY, HR Advies & Coaching) en van administratiekantoor Jac's Den Boer & Vink.

Exploitatieresultaat en financiële positie

Voor de planperiode 2017-2020 heeft het ministerie van OCW Stichting Lezen structureel in totaal € 7.480.000 toegekend, € 1.870.000 per jaar. Inclusief loon- en prijsbijstellingen bedraagt de CuNo-subsidie voor 2019 € 2.031.729.

Daarnaast ontving Stichting Lezen € 3.350.000 uit het Actieprogramma Laaggeletterdheid Tel mee met Taal voor de uitvoering van Kunst van Lezen (2016-2018, in 2018 verlengd tot en met 2019). Aangevuld met het saldo nog niet bestede subsidie ultimo 2018 van € 323.568 bedroeg de totale bijdrage 2019 € 3.673.568.

Ook heeft het ministerie van OCW in 2019 € 77.014 beschikbaar gesteld voor de coördinatie van De Leescoalitie.

Het exploitatieresultaat over 2019 is € 990.928. Hiervan is € 5.244 toegevoegd aan het bestemmingsfonds OCW CuNo, € 630.000 aan het bestemmingsfonds Tante Anne Fonds, € 351.002 aan het bestemmingsfonds VriendenLoterij en € 4.682 aan de bestemmingsreserve Leescoalitie. Bij Kunst van Lezen liep een aantal projecten in 2016 vertraging op, doordat de opstart tijdrovend bleek. In 2017 en 2018 werd al een aanzienlijk deel van de vertraging ingehaald. Ultimo 2018 was € 323.568 niet besteed. Naar aanleiding van de brief van OCW (1 november 2018) over de jaarverantwoording 2017 wordt het niet bestede deel van de OCW-subsidie voor Tel mee met Taal/Kunst van Lezen opgenomen onder de kortlopende schulden in de post 'vooruit ontvangen subsidie Kunst van Lezen TmmT' en niet meer in het bestemmingsfonds OCW Kunst van Lezen. Het bedrag van € 323.568 is in 2019 volledig besteed.

De kosten voor de coördinatie en de campagne van de Leescoalitie vielen hoger uit, omdat we met de ontvangst van een eenmalige schenking van de VriendenLoterij voor de periode 2019-2024 de campagne 2019/2020 Lees voort! een extra impuls konden geven.

Bij de projectbijdragen die aan derden zijn toegekend, verstrekt Stichting Lezen gedurende de looptijd van het project een voorschot van 75%. Na afronding van het project betalen we de resterende 25%. Overschrijding van het budget valt ten laste van de aanvragende partij. De projecttoekenningen worden in de jaarrekening verantwoord.

Omdat veel projecten per schooljaar lopen en een looptijd hebben van langer dan een jaar, zijn ultimo boekjaar niet alle verplichtingen voldaan. Daarvoor is er per ultimo 2019 een nog te betalen bedrag van € 284.191 (zie specificatie 11) voor Stichting Lezen en € 254.138 (zie specificatie 12) voor Kunst van Lezen in de balans opgenomen. De liquide middelen zijn voldoende om aan de verplichtingen te voldoen.

Op 18 maart 2019 kondigde minister Van Engelshoven voortzetting aan van het Actieprogramma Laaggeletterdheid, waarvan Kunst van Lezen onderdeel is, tot en met 2024. Stichting Lezen is hierover zeer positief. Wij hebben de afgelopen jaren uitdrukkelijk de wens en de ambitie geuit om dit werk ook na 2019 voort te zetten. Kunst van Lezen heeft immers laten zien dat duurzame inzet op leesbevorderingsprogramma's zeer bevorderlijk is voor effectief leesbevorderingsbeleid.

BIS

Voor Stichting Lezen als ondersteunende instelling in de BIS gelden voor publieksbereik en eigen inkomsten andere eisen dan voor producerende instellingen. Onze financieringsmix is zodanig dat we met de BIS-subsidie onze kerntaken bekostigen: onderzoek en kennisdeling, interventies voor een stimulerende leesomgeving, deskundigheidsbevordering en inhoudelijke en strategische coördinatie en samenwerking.

We halen weinig eigen inkomsten uit activiteiten en producten. Brede beschikbaarheid en toegankelijkheid van met overheidsmiddelen gegenereerde kennis en informatie zijn het uitgangspunt, aansluitend bij de opdracht in het kader van de BIS. We kiezen er bewust voor om publicaties en informatie gratis digitaal beschikbaar te stellen. Voor congressen en gedrukte materialen vragen we een bescheiden bijdrage.

Stichting Lezen financiert haar kernactiviteiten uit de BIS-middelen. Daarnaast blijven we inzetten op de verwerving van incidentele middelen en sponsoring voor tijdelijke of aanvullende activiteiten en een breed netwerk van partners.

Zo vergroten wij het inhoudelijke en financiële draagvlak voor onze activiteiten. Stichting Lezen verwierf in 2019 € 900.801 aan publieke en private projectbijdragen voor nieuwe projecten en aanvullingen op de kernactiviteiten. In 2019 betrof dit onder andere bijdragen van de Stichting Kinderpostzegels, Stichting De Versterking, het Letterenfonds en Fonds 21. De Leescoalitiepartners dragen bij aan de Leescoalitie-activiteiten en de VriendenLoterij verleende een eenmalige schenking van € 400.000,- ter versterking van de Leescoalitie en haar campagnes in de periode 2019-2024. Ook werd in 2019 bekend dat mevrouw Anne Elema Stichting Lezen een legaat heeft nagelaten van € 630.000,-.

Risicomanagement

De inkomsten van Stichting Lezen betreffen vooral de vierjaarlijkse bijdrage van het ministerie van OCW voor de reguliere activiteiten (CuNo-subsidie 2017-2020) en de bijdrage voor Kunst van Lezen uit het actieplan Tel mee met Taal (2016-2018, verlengd tot en met 2019, vervolg 2020 t/m 2024). Om de gevolgen van het eventueel wegvallen van de Kunst van Lezen-middelen in beeld te krijgen is in 2017 een zogenoemde stresstest uitgevoerd. Hieruit bleek dat de continuering van de BIS-opdracht van de stichting niet in het geding is, mocht Kunst van Lezen stoppen. Hoewel dit zeker niet het voorkeursscenario is, omdat daarmee een belangrijk deel van de opgezette infrastructuur wegvalt, zal Stichting Lezen in afgeslankte vorm wel haar kerntaken als ondersteunende instelling met een coördinerende taak in de culturele basisinfrastructuur kunnen blijven vervullen.

Verder kijken we kritisch naar de resultaten, organisatie en financiering van de campagnes en streven we ernaar deze over te dragen aan en mede te laten financieren door de uitvoeringspartners. Passionate Bulkboek werd de afgelopen periode al mede-eigenaar van De Inktaap en de organisatie van De Nationale Voorleeswedstrijd is overgegaan naar 125%, de organisatie die ook de Nationale LeesVertelwedstrijd voor dove en slechthorende kinderen organiseert. Met uitvoeringspartners onderzoeken we ook mogelijkheden voor sponsoring. Omdat onze capaciteit voor fondsenwerving beperkt is en dit zeer arbeidsintensief werk is met onzekere uitkomsten, worden te verwerven additionele middelen niet in de meerjarenbegroting opgenomen.

Stichting Lezen houdt de vrij besteedbare algemene reserve aan om de overheadkosten gedurende een bepaalde tijd te kunnen betalen, mocht de subsidie vanuit OCW wegvallen en Stichting Lezen daarvoor vanuit OCW geen vergoeding zou ontvangen. Deze reserve dient ook voor onvoorziene kosten, bijvoorbeeld langdurige ziekte van personeel waarvoor de stichting via de verzuimverzekering slechts gedeeltelijk gecompenseerd wordt.

Voor het financieel verslag zij verwezen naar de jaarrekening 2019.

Financiële en organisatorische vooruitzichten

De begroting 2020 is in concept besproken met de auditcommissie op 13 september 2019 en goedgekeurd in de vergadering van de raad van toezicht op 15 november 2019. De begroting 2020 is afgestemd op de meerjarenbegroting 2017- 2020; de daarin begrote lasten voor beheer, activiteiten en Kunst van Lezen zijn leidend. De begroting 2019 is aangepast aan de resultaten van het voorgaande jaar en op grond van loon- en prijsbijstelling door het ministerie van OCW. Daarnaast zijn er ook in 2019 externe middelen verworven voor aanvullende activiteiten die niet in de (meerjaren)begroting waren opgenomen.

Voor Stichting Lezen is 2019 het derde jaar in een vierjarige periode (2017-2020). Voor Kunst van Lezen zou 2018 het laatste jaar van Tel mee met Taal (2016-2018) zijn, maar in het verlengingsjaar 2019 heeft het ministerie besloten Tel mee met Taal te verlengen tot eind 2024.

Realisatie van voornemens en verankering en bestendiging van leesbevordering, ook financieel, heeft aandacht. In samenspraak met de raad van toezicht had 'overtuigen en beïnvloeden', zoals eerder aangegeven, in 2019 meer aandacht. Ook de disseminatie van de omvangrijke en relevante kennis en onderzoeksinformatie van Stichting Lezen zal in 2019 en 2020 prevaleren boven al te veel nieuw onderzoek.

De afgelopen jaren hebben we veel werk verzet. Dankzij onze aansporingen maakt een toenemend aantal organisaties werk van leesbevordering, waardoor onze coördinatietaken meer vergen. Daarnaast vragen Kunst van Lezen en de aanvoering van de Leescoalitie meer inzet. Dat alles legt een grote druk op de organisatie. De relatief kleine groep vaste medewerkers is daarom de afgelopen jaren aangevuld met tijdelijke medewerkers en freelancers.

Om de grote, urgente en structurele maatschappelijke opgave die leesbevordering is aan te kunnen, moet de organisatie de komende jaren meer stevigheid krijgen. Omwille van goed werkgeverschap en arbeidsrechtelijke eisen zijn we in 2019 met een aantal experts voor Kunst van Lezen die tijdelijk in dienst waren, vaste arbeidsovereenkomsten aangegaan. Omdat structurele financiering vanuit Kunst van Lezen vooralsnog ontbreekt, nemen we hiermee een gecalculeerd risico.

Dat geldt nog niet voor de Leescoalitie, die in de komende periode belangrijk is voor de verbreding van het Leesoffensief. Stichting Lezen heeft hierin met projectsubsidies van OCW vanaf het begin een initiërende en coördinerende rol vervuld. Mede op verzoek van OCW nemen we hierin ook de komende periode het voortouw. De BIS biedt onvoldoende ruimte voor deze inmiddels omvangrijke werkzaamheden, die extra inzet van directeur-bestuurder vergen en meer capaciteit voor de afstemming tussen de coalitieleden en tussen de Leescoalitie en andere strategische partijen. Overleg over additionele financiering daarvoor is gaande.

De werkbegroting 2019 voor Kunst van Lezen is afgestemd met het ministerie van OCW. Samenvattend ziet de begroting 2019 er als volgt uit:

	Aanvraag OCW	Werk begroting 2020
Eigen inkomsten	154.500	373.077
Subsidie CuNo	1.870.000	2.031.730
Subsidie Leescoalitie	-	83.500
Subsidie Kunst van Lezen/Tel mee met Taal	3.350.000	-
Totaal inkomsten	5.374.500	2.488.307
Beheerslasten	485.000	554.703
Activiteitenlasten Stichting Lezen	1.539.500	2.107.744
Activiteitenlasten Kunst van Lezen	3.350.000	-
Totale lasten	5.374.500	2.662.447
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	-	-174.140
rente baten	10.000	-
Exploitatieresultaat	10.000	-174.140
Resultaatbestemming		
Bestemmingsfonds CuNo	-	-140.901
Bestemmingsfonds CuNo 2013-2016	-	-33.239
Bestemmingsfonds OCW Kunst van Lezen	-	
Bestemmingsreserve Leescoalitie	-	
	-	-174.140

Stichting Lezen heeft in het boekjaar 2020 te kampen met de gevolgen van de Coronacrisis. Projecten als de Nationale Voorleeswedstrijd en Lezen Centraal zullen geen doorgang vinden of aangepast worden waardoor we minder eigen inkomsten zullen hebben en additionele uitgaven verwachten. Dit heeft echter geen gevolgen heeft voor de continuïteit van de Stichting. De opgebouwde buffer is voldoende om onze activiteiten voort te blijven zetten. Wel verwachten we dat we door de noodzakelijke en door de overheid vastgestelde maatregelen niet volledig kunnen voldoen aan de aan de subsidie verbonden prestatie-eisen. We zullen minder activiteiten kunnen realiseren en dat zal invloed hebben op de bereikcijfers. We zoeken naar alternatieve manieren om leesbevordering te stimuleren en het lezen bij een breed publiek onder de aandacht te blijven brengen.

Reflectie op inhoudelijke ontwikkelingen en vooruitzichten

Lezen staat aan de basis van alle leren. Een structureler beleid rond lees(motiverend) onderwijs verdient wat betreft Stichting Lezen in de curriculumherziening ruim aandacht. Niet alleen in het funderend onderwijs, maar ook op het mbo en de lerarenopleidingen moet er aandacht zijn voor jeugdliteratuur en leesbevordering, zodat aankomende leraren zelf leesvoldoening ervaren en dit later kunnen overdragen aan hun leerlingen.

Goed kunnen lezen is essentieel in onze geletterde samenleving. Helaas besteden kinderen en jongeren steeds minder tijd aan lezen. Ze lezen vooral korte (web)teksten en oppervlakkig lezen verdringt steeds meer het diepe lezen dat concentratie vergt. Uit internationale leesonderzoeken als

PIRLS (10-jarigen) en PISA (15-jarigen) blijkt ook dat de leesvaardigheid en het leesplezier van Nederlandse leerlingen alarmerend afnemen.

Afgelopen jaar is diverse keren aandacht gevraagd voor dit probleem. In juni 2019 verscheen het rapport *Lees! Een oproep tot een leesoffensief* van de Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur. Het leesoffensief zou moeten bestaan uit een krachtig en samenhangend leesbeleid en het realiseren van een rijk en divers leesaanbod en een positieve en stimulerende leescultuur thuis en op school.

Naar aanleiding van de zorgelijke staat van het begrijpend lezen bracht de Taalunie in augustus 2019 *Effectief onderwijs in begrijpend lezen* uit. Dit actieplan noemt vijf thema's om (onderwijs in) begrijpend lezen te verbeteren: werk vanuit urgentiebesef, werk met een taal-leesbeleid, werk met effectieve vakdidactiek, werk aan leesmotivatie en geef formatieve feedback.

Ministers Slob en Van Engelshoven erkennen de zorg over de tanende leesvaardigheid en -cultuur. Zij stellen onder andere dat er in het curriculum extra aandacht zou moeten komen voor leesvaardigheid, leesmotivatie en leesplezier. Daarbij refereren de ministers aan Curriculum.nu, waarin bij het leergebied Nederlands veel aandacht is voor samenhangend lees- en literatuuronderwijs én voor lezen als fundament voor alle vakken.

Structureel leesbevorderingsbeleid gaat zowel over de inhoud van het curriculum als over de financiering van leesbevordering. Leesbevordering vindt voor een groot deel plaats binnen het onderwijs, maar wordt vooral bekostigd uit cultuurmiddelen, zowel landelijk als lokaal (bibliotheken). Gemeentelijke bezuinigingen op bibliotheken baren zorgen.

Duurzaam en toekomstgericht effectief leesbevorderingsbeleid vraagt om voldoende en structureel budget. De aanpak van Kunst van Lezen is effectief. Bekostiging uit onderwijsmiddelen zou de kans op verdere realisatie hiervan zeer vergroten. Met een bedrag van 50 euro per leerling per jaar (te financieren door school, bibliotheek en gemeente samen) is een goede Bibliotheek *op school*-aanpak te realiseren. Dit komt neer op ongeveer 11.000 euro per jaar per gemiddelde basisschool met 220 leerlingen. Voor het basisonderwijs zou daarmee een jaarlijks bedrag van zo'n 77 miljoen euro gemoeid zijn.

De omvangrijke opdracht van Kunst van Lezen om in samenwerking met het veld eind 2018 één miljoen kinderen tot 12 jaar te bereiken met leesbevorderingsactiviteiten, werd behaald. In 2019 werden zelfs 1.519.000 kinderen in deze leeftijdsgroep bereikt met leesbevorderingsactiviteiten vanuit bibliotheken. Daarvan werden er 940.000 via BoekStart en de Bibliotheek op school bereikt. Dat is een succes te noemen, zoals ook minister Van Engelshoven herhaaldelijk heeft aangegeven. Maar het is wel zeer de vraag of dit resultaat vast te houden is als duurzame inzet op leesbevordering afhankelijk blijft van tijdelijke landelijke actieprogramma's en lokale politieke besluitvorming en financiering. Blijvende inzet is nodig, evenals duurzame aandacht voor en ondersteuning van leesbevordering in aanpalende beleidsterreinen die kansen van kinderen vergroten (welzijn, kinderopvang, jeugdgezondheidszorg). Dit vraagt nieuwe expertise en samenwerkingen. Daarnaast is extra inzet op de doelgroep 12+ en op aanstaande leraren nodig. Er is inmiddels veel relevant onderzoek beschikbaar. De komende jaren ligt onze prioriteit bij de verspreiding en vertaling daarvan naar de intermediairs.

Nieuw onderzoek blijft nodig. Zo draait effectieve leesbevordering om differentiatie: het juiste boek voor de juiste lezer. Dit vraagt om nader onderzoek naar de verschillende doelgroepen. Ook naar de relatie tussen leesvaardigheid en leesmotivatie is meer onderzoek gewenst. Daarnaast moeten we kennis gericht in diverse fases inzetten.

Kunnen, willen en blijven lezen

Voor een sterke leescultuur is het van belang dat mensen, ongeacht hun leeftijd, kunnen lezen, willen lezen, blijven lezen, en zich kunnen blijven ontwikkelen als lezer.

De voorwaarden hiervoor (leesplezier, leesgedrag, leesvaardigheid, leesmotivatie, leesontwikkeling, literaire competentie, doorgaande leeslijn) en de samenhang daartussen, moeten de komende jaren in leesbevorderingsbeleid nadruk krijgen. Zo weten we dat leesmotivatie deels samenhangt met leesvaardigheid. Zwakke lezers zijn een risicogroep, juist om hen te helpen is het belangrijk zicht te hebben op condities om aan leesmotivatie te werken.

Daarbij zal ook het onderwijs betrokken moeten blijven. Het funderend onderwijs is er immers verantwoordelijk voor dat kinderen goed leren lezen. Begrijpend lezen en leren lezen moeten de komende periode meer aandacht krijgen. Met de actualisering van de doorgaande leeslijn, de voorgestelde curriculumherziening en de hernieuwde aandacht voor inhoudsgericht leesonderwijs zijn veel kansen voorhanden.

Voor een sterke leescultuur is het belangrijk om een aanpak op maat te bieden aan kinderen die niet goed kunnen of weinig willen lezen, uit zichzelf of omdat ze van huis uit weinig stimulans tot lezen krijgen. Daarnaast is het belangrijk om kinderen die veel willen en goed kunnen lezen ook voldoende te blijven uitdagen met programma's gericht op excellentie en hoge geletterdheid. Hieraan willen we samen met partnerorganisaties invulling geven.

De komende jaren zal Stichting Lezen zoeken naar manieren om leesbevordering nog effectiever vorm te geven. Kwaliteit van de leesbevordering, krachtenbundeling in de Leescoalitie en sterke en stevige netwerken en samenwerkingen staan daarbij voorop.

B. Verslag raad van toezicht

In dit verslag legt de raad van toezicht van Stichting Lezen verantwoording af over de wijze waarop hij in 2019 zijn taak heeft ingevuld. Er was aandacht voor de invulling van de eigen rol, de uitgangspunten voor het toezicht en de interne organisatie.

Samenstelling raad van toezicht

Aan de samenstelling van de raad van toezicht ligt een profielschets ten grondslag. Deze gaat uit van een raad van ten minste drie en ten hoogste zeven leden. Met inachtneming van de Code Governance Cultuur en de Code Culturele Diversiteit wordt gestreefd naar een evenwichtige samenstelling (man-vrouwverhouding, culturele achtergrond en leeftijdsopbouw). Leden moeten onafhankelijk en kritisch kunnen opereren. Het profiel benoemt de volgende terreinen waarop een relevant netwerk en/of specifieke deskundigheid wordt vereist:

- (lokale) politiek/bestuurlijk
- leesbevordering/literatuureducatie
- boekenvak/bibliotheek
- (nieuwe) media
- juridisch/formele aspecten rondom organisatieprocessen
- onderwijs
- financieel/risicobeheersing / rapportage
- ondernemend/commercieel / sponsoring- en fondsenwerving
- werkgeverschap/management
- onderzoek

Op elk van deze terreinen moet op basis van het profiel steeds minimaal één lid deskundigheid bezitten. In de praktijk is sprake van overlap.

In 2019 was er één wijziging in de raadssamenstelling.

Per januari 2019 is dhr. E. van Nispen tot Sevenaer toegetreden.

Overzicht leden raad van toezicht 2019

	Aanstelling	Herbenoeming	Aftreding
De heer F. Elderson (voorzitter)	01 april 2015	01 april 2019	01 april 2023
De heer B.J. Verkoren (voorzitter auditcommissie)	20 juni 2015	20 juni 2019	20 juni 2023
Mevrouw S. Kreuger	1 maart 2018	1 maart 2022	1 maart 2026
De heer H.M.B. Franssen	1 februari 2012	1 februari 2016	1 februari 2020
De heer G.J. Dorleijn	1 februari 2015	1 februari 2019	1 februari 2023
Mevrouw H. B.G.W.J. Mulder	1 februari 2015	1 februari 2019	1 februari 2023
De heer E. van Nispen tot Sevenaer	1 januari 2019	1 januari 2023	

Relevante (neven)functies leden raad van toezicht

De heer F. Elderson

Lid van de directie De Nederlandsche Bank NV, voorzitter bestuur Stichting Nederlands Vioolconcours, voorzitter Stichting Netherlands International Music Competitions, lid Raad van Commissarissen Vereniging Hendrick de Keyser, lid curatorium bijzondere leerstoel Leesgedrag Vrije Universiteit Amsterdam, lid Advisory Board Advanced Master in Law & Finance (Hazelhoff Centre for Financial Law, Universiteit Leiden), lid Advisory Board 'Erasmus Sustainable Value Creation Platform', Erasmus Universiteit Rotterdam, lid Sustainable Markets Council HRH The Prince of Wales, lid Reflectieraad OM, lid High Level Group on Financing Sustainability Transition.

De heer G.J. Dorleijn

Voorzitter bestuur Stichting P.C. Hooftprijs, voorzitter bestuur Geert van Oorschootstichting.

De heer H.M.B. Franssen

Inspecteur Primair Onderwijs bij de Inspectie van het Onderwijs, lid Platform Onderwijs Nederlands en Nederlands als Tweede Taal (PONT2) bij de Nederlandse Taalunie.

Mevrouw H.B.G.W.J. Mulder

Senior beleidsadviseur van het Samenwerkingsverband voortgezet onderwijs Amsterdam-Diemen, lid van het hoofdbestuur van de KNGU, de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie, lid van de Raad van Advies van de faculteit Humanities van de Universiteit van Amsterdam.

De heer E. Van Nispen tot Sevenaer

Directeur Beeld en Geluid, bestuurslid Netwerk Digitaal Erfgoed, bestuurslid Prins Claus Fonds, lid Raad van Toezicht Muider slot, lid OnderwijsAdviesRaad MIC Hogeschool van Amsterdam, bestuur Ridderschap van Gelderland, lid adviesraad NTR, lid raad van advies Universiteit van Amsterdam faculteit Geesteswetenschappen.

De heer B.J. Verkoren

Lid van de directie JumboDiset BV en Koninklijke Jumbo BV, lid raad van toezicht van Stichting Frontaal te Amsterdam, penningmeester Stichting Boost Producties te Amsterdam, secretaris Stichting IDRF (Infectious Disease Research Foundation).

Mevrouw S. Kreuger

Journalist, radio-dj, documentairemaker, bestuurslid Roots & Routes.

De raad van toezicht is in 2019 vijf maal in reguliere vergaderingen bijeengekomen. De meeste leden waren hierbij aanwezig. Alle voor de continuïteit van het werk van Stichting Lezen belangrijke ontwikkelingen en stukken zijn in deze vergaderingen besproken. Aan het eind van het eerste halfjaar heeft de raad zich gebogen over de prognoses voor het komende halfjaar in relatie tot de begroting. De begroting 2020 is voorbereidend besproken in de auditcommissie en door de raad van toezicht vastgesteld in november 2019.

Belangrijke onderwerpen tijdens de raadsvergaderingen waren onder andere:

- voortgang van de activiteiten
- landelijke beleidsontwikkelingen
- cultural governance
- uitbreiding van de raad van toezicht
- herziening van het functiehuis
- voorbereidingen voor het activiteitenplan 2021-2024
- financiële zaken
- personele zaken

In november heeft de raad van toezicht een zelfevaluatie gedaan naar het eigen functioneren en de invulling van zijn rol.

Tijdens de jaarlijkse beleidsmiddag heeft de raad van toezicht in aanwezigheid van het MT en een aantal medewerkers zijn kennis en expertise gedeeld. De opzet voor het activiteitenplan 2021-2024 is hierbij besproken. Daarnaast vond op diverse punten bilateraal overleg plaats.

WNT-verantwoording

Ultimo 2019 is Gerlien van Dalen de directeur-bestuurder van Stichting Lezen. De voorzitter van de raad van toezicht voert samen met een raadslid jaarlijks een functioneringsgesprek met haar. De beloning van de directie blijft ruim binnen de WNT-norm.

De leden van de raad van toezicht verrichten hun werkzaamheden onbezoldigd. Wel ontvangen zij een vergoeding voor reëel gemaakte reiskosten. Een overzicht van WNT-verantwoording van directeur-bestuurder en raad van toezicht is opgenomen in de jaarrekening 2019.

Reflecties Raad van Toezicht

De raad van toezicht constateert dat de formele en informele interactie goed verloopt. De financiële risico's zijn goed in kaart en er is een efficiënte organisatiestructuur gerealiseerd. De raad heeft kennis genomen van het bestuursverslag en constateert dat er een indrukwekkend aantal activiteiten op veel verschillende fronten is uitgevoerd. Hij heeft waardering voor wat er is bereikt en voor de inzet van het bureau in 2019. De stichting is ondernemend en stelt zich actief op in projecten en samenwerkingen, zowel nationaal als internationaal, en heeft ook in 2019 een substantieel bedrag

aan additionele middelen weten te genereren. De beleidsvoornemens 2017-2020 en de invulling van het programma Kunst van Lezen binnen Tel mee met Taal, kregen in 2019 goed vorm. Met haar grote landelijke leesbevorderingscampagnes en projecten bereikt Stichting Lezen een nog steeds toenemende en diversere doelgroep van kinderen en jongeren en hun begeleiders. De structurele leesbevorderingsaanpak binnen Kunst van Lezen toont goede resultaten.

De uitvoering van Kunst van Lezen-programma's wordt steeds meer overgedragen aan de Samenwerkende POI's Nederland (SPN). Dat is een goede ontwikkeling die de samenwerking in het decentrale stelsel versterkt en Stichting Lezen ontlast.

De raad van toezicht heeft er grote waardering voor dat de stichting naast haar vele kernactiviteiten erin slaagt een fors bedrag aan incidentele middelen en sponsoring voor tijdelijke of aanvullende activiteiten te verwerven. De raad constateert dat de capaciteit voor fondsenwerving beperkt is en dat de stichting desondanks aanvullende externe financiering weet te verwerven. Een groot deel hiervan, € 630.000,-, betreft een legaat; deze is nog niet ontvangen. Stichting Lezen verwierf in 2019 € 900.801,- aan eigen inkomsten, publieke en private bijdragen voor nieuwe projecten en voor aanvullingen op de kernactiviteiten. Dit is conform de beleidsvoornemens: de stichting vindt het belangrijk dat het maatschappelijk belang van een sterke leescultuur breed gedragen wordt en dat ook private partijen daaraan financieel willen bijdragen. Wel tekent de raad aan dat dit van een relatief klein bureau grote investeringen in tijd en relatieonderhoud vraagt en niet volstaat voor duurzame inzet op leesbevordering. Kerntaken moeten vanuit de BIS-subsidie gerealiseerd kunnen worden.

De raad van toezicht hecht eraan op deze plaats de directeur-bestuurder en alle medewerkers van de Stichting Lezen van harte te bedanken voor hun niet aflatende, professionele en energieke inzet voor de missie van Stichting Lezen die onverkort van cruciaal maatschappelijk belang is.

De directeur-bestuurder en de raad van toezicht hebben de jaarrekening vastgesteld in de Raad van Toezicht vergadering van 20 maart 2020.

Amsterdam, 20 maart 2020

Gerlien van Dalen
directeur-bestuurder

Frank Elderson
voorzitter

Bernard Jan Verkoren
voorzitter auditcommissie

Gillis Dorleijn
algemeen lid

Herman Franssen
algemeen lid

Shay Kreuger
algemeen lid

Hetty Mulder
algemeen lid

Eppo van Nispen tot Sevenaer
algemeen lid

C. Balans (na verwerking resultaat)

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	€	€
ACTIVA		
Vaste activa		
1. - Materiële vaste activa	<u>25.601</u>	<u>24.640</u>
Totale vaste activa	<u>25.601</u>	<u>24.640</u>
Vlottende activa		
2. - Vorderingen	1.205.723	603.723
3. - Liquide middelen	<u>1.701.484</u>	<u>1.460.972</u>
Totaal vlottende activa	<u>2.907.207</u>	<u>2.064.695</u>
Totaal activa	<u><u>2.932.808</u></u>	<u><u>2.089.335</u></u>
PASSIVA		
Eigen vermogen		
4. - Algemene reserve	173.829	173.829
5. - Bestemmingsreserve resp. fonds OCW CuNo	146.145	140.901
6. - Bestemmingsreserve resp. fonds restant subsidie OCW 2013-2016	134.677	134.677
7. - Bestemmingsfonds Fonds Leesbevordering	59.440	59.440
8. - Bestemmingsfonds Tante Anne fonds	630.000	-
9. - Bestemmingsfonds Vriendenloterij	351.002	-
10. - Bestemmingsreserve Leescoalitie	<u>88.989</u>	<u>84.307</u>
Totaal eigen vermogen	<u>1.584.082</u>	<u>593.154</u>
Kortlopende schulden		
11. - Projecten nog te betalen	284.191	408.324
12. - Projecten nog te betalen Kunst van Lezen	254.138	241.699
13. - Vooruit ontvangen subsidie Kunst van Lezen TmmT	-	323.568
14. - Overige schulden en overlopende passiva	<u>810.397</u>	<u>522.590</u>
Totaal kortlopende schulden	<u>1.348.726</u>	<u>1.496.181</u>
Totaal passiva	<u><u>2.932.808</u></u>	<u><u>2.089.335</u></u>

D. Staat van baten en lasten

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018	Begroting 2018
	€	€	€	€
BATEN				
<i>Opbrengsten</i>				
15. Eigen inkomsten	1.017.432	135.728	326.765	196.900
16. Inkomsten Kunst van Lezen	24.014	-	58.953	100.000
<i>Totaal opbrengsten</i>	<u>1.041.446</u>	<u>135.728</u>	<u>385.718</u>	<u>296.900</u>
<i>Subsidie CuNO</i>				
Structurele subsidie OCW CuNO 1057826	2.031.729	1.978.314	1.978.314	1.933.125
<i>Overige niet-structurele subsidies</i>				
21. Subsidie Min OCW Kunst van Lezen (TmmT) B866849 Z848064 VP 56/19970 *	3.673.568	3.350.000	3.626.294	3.697.800
Subsidie Min OCW Leescoalitie coördinatie B1150250 Z 1144196 VP 560029628	77.014	77.000	77.014	pm
<i>Totaal overige niet-structurele subsidies</i>	<u>3.750.582</u>	<u>3.427.000</u>	<u>3.703.308</u>	<u>3.697.800</u>
<i>Bijdragen uit private middelen</i>				
St. Kinderpostzegels - Lezen is Leuk!	121.038	28.212	134.025	240.000
St. Kinderpostzegels - Lokaal besteden	339.666	-	149.830	-
<i>Totaal bijdragen uit private middelen</i>	<u>460.704</u>	<u>28.212</u>	<u>283.855</u>	<u>240.000</u>
<i>Inkomsten Goede Doelenloterijen</i>				
Vriendenloterij	400.000	-	-	-
Totaal baten	<u>7.684.461</u>	<u>5.569.254</u>	<u>6.351.195</u>	<u>6.167.825</u>

* Deze subsidie is voor de uitvoering van het programma Kunst van Lezen, waarin Stichting Lezen en de Koninklijke Bibliotheek samenwerken.

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018	Begroting 2018
	€	€	€	€
LASTEN				
<i>A. Beheerlasten</i>				
15. Beheerlasten personeel	329.462	328.000	315.131	325.000
20. Beheerlasten materieel	187.087	205.000	186.495	199.750
Totaal beheerlasten	516.549	533.000	501.626	524.750
<i>B. Activiteitenlasten personeel</i>				
18. Activiteitenlasten personeel	373.563	375.000	352.757	375.000
19. Projectlasten eigen projecten personeel	170.087	66.500	183.397	66.500
21. Beheerlasten personeel Kunst van Lezen	642.872	640.000	633.284	595.000
Totaal activiteitenlasten personeel	1.186.522	1.081.500	1.169.438	1.036.500
<i>C. Activiteitenlasten materieel</i>				
Projectbijdragen aan derden	493.848		538.071	
Projectlasten eigen projecten materieel	783.110	1.344.078	697.059	1.344.303
Totaal projectlasten materieel	1.276.958	1.344.078	1.235.130	1.344.303
Vervallen subsidieverplichting	-33.138	-	-17.652	-
<i>D. Activiteitenlasten materieel Kunst van Lezen</i>				
21. Beheerlasten materieel	141.471	120.500	123.276	104.500
21. Activiteitenlasten materieel	2.913.240	2.589.500	2.928.687	3.098.300
Totaal act.lasten materieel Kunst van Lezen	3.054.711	2.710.000	3.051.963	3.202.800
<i>E. Overige activiteitenlasten</i>				
Leescoalitie - coördinatie:				
- Personele lasten	98.147			
- Materiële lasten	403			
Totaal Leescoalitie coördinatie	98.550	-	104.359	-
Leescoalitie - campagne - materiële lasten	132.762	-	39.180	-
	231.312	-	143.539	-
St. Kinderpostz. - Lezen is leuk / Vakantie Lezen	120.953	28.212	137.949	240.000
St. Kinderpostz. - Lokaal besteden	339.666	-	149.830	-
	460.619	28.212	287.779	240.000
Totaal activiteitenlasten materieel	4.990.462	4.082.290	4.700.759	4.787.103
Totaal lasten	6.693.533	5.696.790	6.371.823	6.348.353

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018	Begroting 2018
	€	€	€	€
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	990.928	-127.536	-20.628	-180.528
Ontvangen rente	-	-	-	-
Exploitatieresultaat boekjaar	990.928	-127.536	-20.628	-180.528
		-		
Verdeling exploitatieresultaat				
- Algemene reserve	-	-12.063	-4.865	-
- Bestemmingsres. resp. fonds OCW CuNO	5.244	-115.473	-	-
- Bestemmingsres. resp. fonds OCW 2013-2016	-	-	-15.763	-109.528
- Bestemmingsfonds Fonds Leesbevordering	-	-	-	-
- Bestemmingsfonds Tante Anne fonds	630.000	-	-	-
- Bestemmingsfonds Vriendenloterij	351.002	-	-	-
- Bestemmingsreserve Leescoalitie	4.682	-	-	-71.000
Totaal	990.928	-127.536	-20.628	-180.528

E. Algemene toelichting

Toelichting algemeen

Voor een beschrijving van de belangrijkste activiteiten van de stichting wordt verwezen naar het bestuursverslag.

De jaarrekening is opgesteld conform de standaarden zoals opgenomen in Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven' *alsmede in overeenstemming met het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2017-2020*, de relevante bepalingen zoals opgenomen in diverse verlengingsbeschikkingen van het Ministerie van OCW en de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen in de publieke en de semipublieke sector.

Gezien de specifieke behandeling en verwerkingwijze van projectbijdragen door Stichting Lezen verstrekt het opnemen van een kasstroomoverzicht geen aanvullend inzicht. Derhalve is geen kasstroomoverzicht in de jaarrekening opgenomen.

Grondslagen van waardering

Oordelen en schattingen

Bij de toepassing van de grondslagen en de regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de directie van de stichting zich diverse oordelen en schattingen. De belangrijkste oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen zijn, voor zover van toepassing, opgenomen in de relevante paragrafen. Werkelijke uitkomsten kunnen afwijken van gemaakte schattingen.

Stelselwijzigingen

In het boekjaar 2019 hebben zich geen stelselwijzigingen voorgedaan.

Functionele valuta

De posten in de jaarrekening worden gewaardeerd met inachtneming van de valuta van de economische omgeving waar de bedrijfsactiviteiten plaatsvinden (de functionele valuta). De jaarrekening is opgesteld in euro's. Dit is zowel de functionele als de presentatievaluta van Stichting Lezen.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met een lineaire afschrijving gebaseerd op de verwachte economische levensduur. Investerings lager dan € 1.000 worden niet afgeschreven.

De afschrijvingen geschieden tijdsevenredig op basis van de verwachte economische levensduur. Op aanschaffingen in het verslagjaar wordt naar tijdsgelang afgeschreven.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarden, voor zover nodig rekening houdend met mogelijke oninbaarheid.

Vermogen/bestemmingsfonds OCW

In navolging van uitvoeringsafspraken met het Ministerie van OCW inzake de Cultuurnota 2005-2008 werd tot en met 2018 ook in de Cultuurplanperiode 2017-2020 een overschot dan wel tekort van het projectenbeheer en de bureauexploitatie naar rato van het aandeel van het Ministerie van OCW in het totale overschot dan wel tekort toegevoegd respectievelijk onttrokken aan een bestemmingsfonds OCW.

In de vaststelling van de jaarrekening 2018, referentie 7888317, heeft het Ministerie van OCW bepaald dat het bestemmingsfonds niet langer meer hoeft te worden opgenomen in de balans. Derhalve is het saldo ultimo 2018 van het bestemmingsfonds OCW CuNo en het bestemmingsfonds restant subsidie OCW 2013-2016 in 2019 als een bestemmingsreserve opgenomen.

Bestemmingsfondsen en -reserves

Het bestemmingsfonds Fonds Leesbevordering is bestemd om leesbevorderingsactiviteiten te financieren. In 2019 is geen gebruik gemaakt van dit fonds.

De bestemmingsreserve Leescoalitie kan worden ingezet voor Leescoalitie activiteiten. In 2019 is geen gebruik gemaakt van deze bestemmingsreserve.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als financiële derivaten verstaan. Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost. Stichting Lezen beschikt alleen over primaire financiële instrumenten.

Overige activa en passiva

Alle posten in de balans worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld.

Grondslagen van resultaatbepaling

Het resultaat is het saldo van baten en lasten als gevolg van de toekenning van projectgelden, van de bureauvoering van de stichting en de baten en lasten voortvloeiende uit de door haarzelf uitgevoerde projecten. De baten uit nalatenschappen worden in het jaar verantwoord waarin een redelijke mate van zekerheid bestaat over de omvang ervan.

De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar en de activiteiten waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn. Projecten van derden en eigen projecten worden verantwoord in het jaar van toekenning. Resultaten op projecten worden verantwoord in het jaar van afrekening.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Afschrijvingen

De afschrijvingen geschieden tijdsevenredig op basis van de verwachte economische levensduur. Op aanschaffingen in het verslagjaar wordt naar tijdsgelang afgeschreven.

F. Toelichting op de balans

	<u>Computers</u>	<u>Inventaris</u>	<u>Totaal</u>
1. <u>Materiële vaste activa</u>			
Boekwaarden per 1 januari 2019	1.857	22.783	24.640
Mutaties:			
- investeringen	-	9.039	9.039
- desinvesteringen	-	-	-
- afschrijvingen	-659	-7.419	-8.078
- afschrijvingen desinvesteringen	-	-	-
Boekwaarden per 31 december 2019	<u>1.198</u>	<u>24.403</u>	<u>25.601</u>

Bij de computers wordt elk jaar 33,3% van de aanschafwaarde afgeschreven; bij de inventaris wordt elk jaar 20% van de aanschafwaarde afgeschreven.

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	€	€
2. <u>Vorderingen</u>		
Nalatenschap	630.000	-
Nog te ontvangen bijdrage St. Kinderpostzegels	322.250	310.055
Vooruitbetaalde kosten	199.899	170.786
Nog te ontvangen bijdrage Fonds 21	30.000	30.000
Debiteuren	3.085	25.431
Depotbedrag PostNL	1.000	1.000
Nog te ontvangen bijdragen De Versterking	-	55.865
Overige vorderingen	<u>19.489</u>	<u>10.586</u>
Totaal vorderingen	<u>1.205.723</u>	<u>603.723</u>
3. <u>Liquide middelen</u>		
ABN AMRO Loyaaldeposito	1.024.314	1.124.314
ABN AMRO Bestuursrekening	356.692	299.382
ABN AMRO Ondernemersrekening	319.948	34.640
ING Bank	345	2.422
ABN AMRO Ondernemersdeposito	94	94
ABN AMRO Ondernemerstopdeposito	78	78
Kas	<u>13</u>	<u>42</u>
Totaal liquide middelen	<u>1.701.484</u>	<u>1.460.972</u>

De banksaldi zijn direct opeisbaar.

<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
€	€

Eigen vermogen

4. - Algemene reserve

De mutaties in de algemene reserve worden als volgt weergegeven:

Stand per 1 januari	173.829	182.073
Correctie OCW 2017 ref. 1400090	-	-3.379
Bestemming saldo boekjaar	-	-4.865
	<u>173.829</u>	<u>173.829</u>
Stand per 31 december	<u>173.829</u>	<u>173.829</u>

5. - Bestemmingsreserve resp. fonds OCW CuNO

Conform de brief van OCW van 22 november 2019 met referentienummer: 7888317 hoeft het bestemmingsfonds niet langer als een bestemmingsfonds te worden aangehouden. De Raad van Toezicht heeft besloten om de nog niet bestede middelen toe te voegen aan de bestemmingsreserve.

Stand per 1 januari	140.901	137.522
Correctie OCW 2017 ref. 1400090	-	3.379
Bestemming saldo boekjaar	5.244	-
	<u>146.145</u>	<u>140.901</u>
Stand per 31 december	<u>146.145</u>	<u>140.901</u>

6. - Bestemmingsreserve resp. fonds restant subsidie OCW 2013-2016

Conform de brief van OCW van 22 november 2019 met referentienummer: 7888317 hoeft het bestemmingsfonds niet langer als een bestemmingsfonds te worden aangehouden. De Raad van Toezicht heeft besloten om de nog niet bestede middelen toe te voegen aan de bestemmingsreserve.

Stand per 1 januari	134.677	150.440
Bestemming saldo boekjaar	-	-15.763
	<u>134.677</u>	<u>134.677</u>
Stand per 31 december	<u>134.677</u>	<u>134.677</u>

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	€	€
7. - Bestemmingsfonds Fonds Leesbevordering		
Stand per 1 januari	59.440	59.440
Bestemming saldo boekjaar	<u>-</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u>59.440</u>	<u>59.440</u>

Het Fonds Leesbevordering is gevormd vanuit jaarlijkse bijdragen van de in de Adviesraad (tot 1994 in het bestuur) van de Stichting Lezen vertegenwoordigde organisaties (oprichters en partnerinstellingen) en uit incidentele donaties van derden. Dit fonds is bestemd om leesbevorderingsactiviteiten te financieren. In 2019 is geen gebruik gemaakt van dit bestemmingsfonds.

8. - Bestemmingsfonds Tante Anne fonds

In 2019 heeft Stichting Lezen vernomen dat zij een nalatenschap zal gaan ontvangen. In het testament staat opgenomen dat er een speciaal fonds moet worden opgericht dat bestemd is voor het bevorderen van het leesplezier van jonge kinderen.

Stand per 1 januari	-	-
Bestemming saldo boekjaar	<u>630.000</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u>630.000</u>	<u>-</u>

9. - Bestemmingsfonds Vriendenloterij

Stand per 1 januari	-	-
Bijdrage 2019	400.000	-
Bestemming saldo boekjaar	<u>-48.998</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u>351.002</u>	<u>-</u>

In 2019 ontving Stichting Lezen een gift van de Vriendenloterij ad. € 400.000 ten behoeve van vier Leescoalitiecampagnes in de periode 2019-2024.

Vanwege de bestedingsbeperking van deze gift is voor het nog niet bestede deel een bestemmingsfonds gevormd.

10. - Bestemmingsreserve Leescoalitie

Stand per 1 januari	84.307	84.307
Bestemming saldo boekjaar	<u>4.682</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u>88.989</u>	<u>84.307</u>

De Leescoalitie is een samenwerkingsverband met Stichting CPNB, Koninklijke Bibliotheek (KB), Stichting Lezen & Schrijven, Het Nederlands Letterenfonds, Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum en Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB). Stichting Lezen is voorzitter en penvoerder van de Leescoalitie. Deze reserve kan worden ingezet voor Leescoalitie activiteiten.

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	€	€
11. <u>Projecten nog te betalen</u>		
Toekenningen 2014 afrekeningen	1.875	1.875
Toekenningen 2016 afrekeningen	-	12.852
Toekenningen 2017 afrekeningen	2.823	2.823
Toekenningen 2018 toekenningen	-	39.375
Toekenningen 2018 afrekeningen	3.825	99.052
Toekenningen 2019 afrekeningen	92.678	-
Nog te besteden financiële bijdragen	76.309	162.238
Overige nog te betalen projectkosten	<u>106.681</u>	<u>90.109</u>
Totaal projecten nog te betalen	<u><u>284.191</u></u>	<u><u>408.324</u></u>

Bij de aan derden toegekende projectgelden wordt 75% van het toegekende bedrag bevoorschot. Na afrekening van het project wordt de resterende 25% overgemaakt (mits de toegekende middelen volledig benut en verantwoord zijn).

12. Projecten nog te betalen Kunst van Lezen

Toekenningen voorgaande jaren afrekeningen	31.555	34.844
Toekenningen huidige boekjaar	28.241	157.704
Overige projectkosten	<u>194.342</u>	<u>49.151</u>
Totaal projecten nog te betalen Kunst van Lezen	<u><u>254.138</u></u>	<u><u>241.699</u></u>

Bij de aan derden toegekende projectgelden Kunst van Lezen wordt 100% van het toegekende bedrag bevoorschot. Bij afrekening van het project worden de eventueel niet volledige benutte toegekende middelen teruggevorderd.

13. Vooruit ontvangen subsidie Kunst van Lezen TmmT 2016-2019

Stand 1 januari	323.568	599.862
Saldo Kunst van Lezen boekjaar (zie ook spec. 20)	<u>-323.568</u>	<u>-276.294</u>
Stand 31 december	<u><u>-</u></u>	<u><u>323.568</u></u>

Stichting Lezen heeft middels het leesbevordering programma Kunst van Lezen in het kader van het actieprogramma Tel mee met Taal een tijdelijke taak voor het voorkomen van laaggeletterdheid. De subsidieperiode liep tot en met 2019. De vooruit ontvangen subsidie in het kader van Kunst van Lezen is volledig besteed.

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
14. <u>Overige schulden en overlopende passiva</u>		
Crediteuren	635.840	362.370
Loonbelasting, sociale verzekeringen, pensioenlasten	74.847	59.769
Vooruitontvangen bedragen	62.741	73.170
Reservering vakantiedagen	24.557	11.551
Overige te betalen kosten	12.412	15.730
Totaal overige schulden en overlopende passiva	810.397	522.590

Het saldo ultimo 2019 van de crediteuren valt aanzienlijk hoger uit dan in 2018 in verband met een bijdrage van de Stichting Kinderpostzegels inzake het project Lokaal besteden.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Door het Ministerie van OCW is voor de periode 2017-2020 een subsidie toegezegd van € 1.870.000 per jaar. Inclusief loon- en prijsbijstellingen bedraagt de subsidie voor 2020 € 2.031.729.

In haar brief aan de Tweede Kamer van 18 maart 2019 heeft minister van Engelshoven van OCW aangegeven dat het actieprogramma Tel mee met Taal -en dus ook het preventieve onderdeel Kunst van Lezen- voortgezet wordt tot en met 2024. Vanuit de directie Media & Creatieve Industrie wordt aan penvoerder Stichting Lezen jaarlijks opnieuw een bedrag van € 3,35 miljoen per jaar verleend, waarbij € 2,85 miljoen beschikbaar is voor Maatregel 6a (reguliere leesbevorderingsprogramma's) en € 500.000 voor Maatregel 6c (Gezinsaanpak). Daarnaast wordt € 200.000 beschikbaar gesteld voor het overdraagbaar maken van de Gezinsaanpak.

Stichting Lezen is voor de huur van het pand een overeenkomst aangegaan voor de duur van tien jaar, ingaande op 1 mei 2011 en lopende tot en met 30 april 2021. Na het verstrijken van deze looptijd zal de overeenkomst worden voortgezet voor een aansluitende periode van 5 jaar. De aanvangshuurprijs van het gehuurde bedraagt op jaarbasis € 48.568 en wordt jaarlijks geïndexeerd.

Vanwege de groei van het aantal personeelsleden inzake Kunst van Lezen is op 14 januari 2019 Stichting Lezen een huurovereenkomst aangegaan inzake de huur van extra kantoorruimte. Deze overeenkomst is aangegaan voor 1 jaar met mogelijkheid tot verlenging. De aanvangshuurprijs van deze ruimte bedraagt op jaarbasis € 25.000. Deze extra huurkosten en kantoorkosten worden aan Kunst van Lezen doorbelast (zie ook specificatie 19).

In boekjaar 2019 is in totaal € 84.601 ten laste van de staat van baten en lasten gebracht uit hoofde van de twee huurovereenkomsten.

G. Toelichting op de staat van baten en lasten

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
	€	€	€
15. <u>Eigen inkomsten</u>			
<i>Publieke inkomsten binnenland</i>			
- Congres Lezen Centraal	26.750		29.050
- Nationale voorleeswedstrijd	77.475		85.000
- Wetenschappelijk congres	8.330		28.000
- Expert- en adviesbijeenkomsten	4.076		7.160
	<u>116.631</u>		<u>149.210</u>
<i>Sponsoring</i>			
- Fonds 21 Literatour	30.000		30.000
- Founding Fathers / Fonds leesbevordering			
• GAU Groep Algemene Uitgevers	-		10.400
- De Versterking			
• Literatour	270		12.134
• Vooruit met Lezen	29.116		26.096
• Voorleesworkshops	-1.500		20.631
• Creatief schrijven	20.039		3.245
• De Weddenschapbundel	-		12.500
• Vakantieleden	35.277		-
• Jeugdliteratuur	19.150		-
• Leescoalitie (Queerboeken)	15.000		-
- Nationale Boekenbon bijdrage KPZ	-		3.924
	<u>147.352</u>		<u>118.930</u>
<i>Nalatenschappen</i>	630.000		-
<i>Overige inkomsten</i>			
- Ned. Letterenfonds - Leescoalitie Stuk!	41.233		-
- Ned. Letterenfonds - kinderboekenambassadeur	21.841		7.500
- Ned. Letterenfonds - poëziesymposium	1.907		-
- CPNB - Boekenboost	2.750		-
- Brochures/handreikingen/publicaties	3.087		2.146
- Iedereen Leest (BE) - bijdrage poëzielessen	-		1.931
- Bijdrage partners Leescoalitie			
• Stichting CPNB	7.500		7.500
• Koninklijke Bibliotheek (KB)	7.500		7.500
• Stichting Lezen en Schrijven	7.500		7.500
• Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum	7.500		7.500
• Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB)	7.500		7.500
• Nederlands Letterenfonds	7.500		-
- SLO bijdrage VMBO website	1.500		4.250
- SLO bijdrage Leerplanontwikkeling	500		-
- Inkomsten lezingen, presentaties e.d.	750		970
- Expert- en adviesbijeenkomsten	1.840		
- Schrijvers Centrale onderzoek schrijversbezoeken	-		662
- Overige inkomsten	2.897		3.510
<i>Giften</i>			
- Fiep Westendorp Foundation - Lees je beter	144		156
	<u>123.449</u>		<u>58.625</u>
Totaal eigen inkomsten	<u>1.017.432</u>	<u>135.728</u>	<u>326.765</u>

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
	€	€	€
16. <u>Inkomsten Kunst van Lezen</u>			
<i>Publieke inkomsten binnenland</i>			
- Opleidingen de Bibliotheek op school BO	14.400		46.633
- Opleidingen de Bibliotheek op school VO	2.854		-
<i>Overige inkomsten</i>			
- Nascholing voorleescoördinator kinderopvang	5.550		-
- GGD Mijlpaalkaarten	1.210		
- BoekStart Inspiratiedag	-		12.320
Totaal inkomsten Kunst van Lezen	24.014	-	58.953
17. <u>Beheerlasten personeel</u>			
Lonen en salarissen	196.353		200.783
Vakantiegelden	15.656		16.249
Voorziening vakantiedagen	6.295		1.669
Reiskosten woon-werk	9.226		9.110
Sociale lasten	32.402		33.947
Pensioenlasten	27.590		27.928
Extern personeel	27.105		17.732
Kantinekosten	2.002		3.448
Reis- en verblijfkosten	1.311		928
Ontvangen ziekengeld	-3.167		-8.223
Overige personeelskosten	14.689		11.560
Totaal beheerlasten personeel	329.462	328.000	315.131
18. <u>Activiteitenlasten personeel</u>			
Lonen en salarissen	241.351		226.998
Vakantiegelden	19.311		17.943
Voorziening vakantiedagen	7.572		6.021
Sociale lasten	48.242		44.638
Pensioenlasten	32.485		31.561
Overige personeelskosten	24.602		25.596
Totaal activiteitenlasten personeel	373.563	375.000	352.757
19. <u>Projectlasten eigen projecten personeel</u>			
Lonen en salarissen	71.206		62.113
Extern personeel	64.204		85.841
Vakantiegelden	5.431		4.503
Sociale lasten	13.970		11.627
Pensioenlasten	8.462		6.918
Overige kosten	6.814		12.395
Totaal projectlasten personeel	170.087	66.500	183.397

Personele bezetting (in fte)

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
Directeur	1,0	1,0
Coördinator	1,8	1,8
Beleidsmedewerker	6,8	5,5
Medewerker onderzoek	2,3	1,8
PR medewerker	1,9	1,9
Financieel medewerker	0,8	0,8
Administratief medewerker	<u>3,0</u>	<u>3,1</u>
Totaal	<u>17,6</u>	<u>15,9</u>

Het gemiddeld aantal fte over 2019 is 17,6 (2018: 15,9 fte), waarvan 7,3 voor Kunst van Lezen (2018: 5,9 fte).

		<u>Realisatie 2019</u>		<u>Realisatie 2018</u>
	FTE		FTE	
Vast	10,9	1.076.268	10,0	822.453
Tijdelijk	6,7	264.175	5,9	331.976
Inhuur	-	<u>175.541</u>	-	<u>325.353</u>
	17,6	<u>1.515.984</u>	15,9	<u>1.479.782</u>

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Er is in 2019 geen sprake geweest van uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Er zijn geen functionarissen die in 2019 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2019 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden. Zie ook het overzicht op de volgende bladzijde.

Bezoldiging Raad van Toezicht en directie (WNT verantwoording)

Per 1 januari 2013 is de Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Stichting Lezen van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2019 voor Stichting Lezen is € 194.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Er is geen sprake geweest van uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen.

	G. van Dalen	F. Elderson	B.J. Verkoren lid Raad van Toezicht en voorzitter Audit- commissie	G.J. Dorleijn	H.M.B. Franssen	S.V.C. Kreuger	H.B.G.W.J. Mulder – Schulten	E. van Nispen lid Raad van Toezicht en lid Audit- commissie
	directeur- bestuurder	voorzitter		lid Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht	
Duur dienstverband in 2019	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1-31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0							
Gewezen topfunctionaris	nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Echte of fictieve dienstbetrekking?	Ja	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Bezoldiging

Beloning	€ 97.427
Belastbare onkostenvergoedingen	€ -
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 13.625
Subtotaal	€ 111.052

-/- onverschuldigd betaald bedrag

Totaal bezoldiging 2019	€ 111.052	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Individueel bezoldigingsmaximum	€ 194.000	€ 29.100	€ 19.400	€ 19.400	€ 19.400	€ 19.400	€ 19.400	€ 19.400

Gegevens 2018

Duur dienstverband in 2018	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/3 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0						

Bezoldiging

Beloning	€ 96.707
Belastbare onkostenvergoedingen	€ -
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 13.685
Totaal bezoldiging 2018	€ 110.392
Individueel bezoldigingsmaximum	€ 189.000
	€ 28.350
	€ 18.900
	€ 18.900
	€ 18.900
	€ 15.793
	€ 18.900

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
	€	€	€
20. <u>Beheerlasten materieel</u>			
<i>Algemene kosten</i>			
Accountant en salarisadministratie	10.422		10.837
Consultancy	22.763		20.159
Totaal algemene kosten	33.185		30.996
<i>Afschrijvingen</i>			
Afschrijvingen computers	659		845
Afschrijvingen inventaris	7.419		5.026
Totaal afschrijvingen	8.078		5.871
<i>Huisvestingskosten</i>			
Huur	84.601		58.458
Energie/servicekosten	12.500		12.129
Overige huisvestingskosten	8.064		9.346
Af: doorbelast aan Kunst van Lezen	-25.000		-
Totaal huisvestingskosten	80.165		79.933
<i>Kantoorkosten</i>			
Automatisering	46.306		41.712
Kantoorinventaris	611		2.475
Kantoorbenodigdheden	1.281		1.242
Telefoonkosten	3.333		4.678
Kopieerkosten	7.495		6.305
Abonnementen	2.935		2.607
Vakliteratuur	445		93
Porto	2.645		1.228
Drukwerk	115		460
Representatiekosten	883		1.896
Verzekeringen	3.524		3.494
Kosten Raad van Toezicht	1.444		1.293
Overige kantoorkosten	5.642		2.212
Af: doorbelast aan Kunst van Lezen	-11.000		-
Totaal kantoorkosten	65.659		69.695
Totaal beheerlasten materieel	187.087	205.000	186.495

21. Lasten Kunst van Lezen

Beheerlasten materieel lijn 3

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
€	€	€	
Personeel	495.789	475.000	489.092
Materieel	141.471	120.500	123.276
Totaal beheerlasten materieel lijn 3	637.260	595.500	612.368

Activiteitenlasten materieel lijn 3

BoekStart voor baby's

BoekStart koffertjes	596.390	500.000	609.987
BoekStart Onderzoek	23.509	25.000	21.000
BoekStart 9 maanden beurs	6.359	6.500	-
BoekStart voor baby's communicatie en promotie	58.593	50.000	-
BoekStart voor baby's kosten	20.795	20.000	64.116
Totaal BoekStart voor baby's	705.646	601.500	695.103

BoekStart Kinderopvang

BoekStart Kinderopvang stimuleringsregeling	262.750	260.000	298.517
BoekStart Kinderopvang monitoring	52.773	60.000	61.359
BoekStart Kinderopvang onderzoek	20.879	25.000	-
BoekStart Kinderopvang deskundigheidsbevordering	22.389	20.000	50.338
BoekStart Kinderopvang kosten	17.843	5.000	6.270
Totaal BoekStart Kinderopvang	376.634	370.000	416.484

Totaal BoekStart

1.082.280	971.500	1.111.587
-----------	---------	-----------

De Bibliotheek op School BO

De Bibliotheek op School BO stimuleringsregeling	336.905	300.000	308.663
De Bibliotheek op School BO opleidingen en workshops	64.217	50.000	78.710
De Bibliotheek op School BO monitoring	103.719	90.000	97.743
De Bibliotheek op School BO verklarend onderzoek	13.755	-	-
De Bibliotheek op School BO vervolgonderzoek	-	25.000	60.000
De Bibliotheek op School BO communicatie en promotie	6.137	-	-
De Bibliotheek op School BO NOT 2019	7.484	7.500	-
De Bibliotheek op School BO Actie 15 minuten lezen	6.003	20.000	-
De Bibliotheek op School BO kosten	35.321	30.000	39.764

Totaal De Bibliotheek op School BO

573.541	522.500	584.880
---------	---------	---------

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
	€	€	€
21. Vervolg lasten Kunst van Lezen			
<i>De Bibliotheek op School VO</i>			
De Bibliotheek op School VO opleidingen			
De Bibliotheek op School vmbo stimuleringsregeling	115.432	125.000	197.452
De Bibliotheek op School havo/vwo stimuleringsregeling	-	37.000	34.960
De Bibliotheek op School mbo projectleiding en doorontw.	26.378	18.000	9.400
De Bibliotheek op School mbo pilots/stimulering	58.779	60.000	43.629
De Bibliotheek op School VO opleidingen en workshops	38.246	25.000	21.648
De Bibliotheek op School VO monitoring	26.405	60.000	41.037
De Bibliotheek op School VO (kwalitatief) onderzoek	60.000	25.000	-
De Bibliotheek op School VO voorleeswedstrijd	65.567	65.000	59.415
De Bibliotheek op School VO mbo deskundigheidsbevordering	20.590	13.000	-
De Bibliotheek op School VO NOT 2019	7.472	7.500	-
De Bibliotheek op School VO overig	23.290	7.500	6.701
Totaal De Bibliotheek op School VO	442.159	443.000	414.242
<i>De Bibliotheek op School Pabo</i>			
De Bibliotheek op School Pabo ontwikkeling aanpak	-	10.000	11.620
De Bibliotheek op School Pabo stimuleringsregeling	68.208	60.000	47.639
De Bibliotheek op School Pabo deskundigheidsbevordering	-	10.000	27.580
De Bibliotheek op School Pabo onderzoek	17.230	-	-
De Bibliotheek op School Pabo voorleeswedstrijd	65.260	65.000	54.085
De Bibliotheek op School Pabo monitoring	6.201	10.000	2.541
De Bibliotheek op School Pabo overig	9.204	12.500	10.847
Totaal De Bibliotheek op School Pabo	166.103	167.500	154.312
Totaal De Bibliotheek op School	1.181.803	1.133.000	1.153.434
<i>Netwerken Leesbevordering</i>			
Netwerken Leesbevordering stimuleringsregeling	105.972	75.000	144.049
Netwerken projectleiding	49.921	55.000	-
Netwerken communicatieondersteuning	10.515	10.000	23.958
Netwerken leesbevordering overig	8.228	10.000	-
Totaal Netwerken Leesbevordering	174.636	150.000	168.007
<i>Ouderbetrokkenheid</i>			
Ouderbetrokkenheid	-	-	2.000
Totaal ouderbetrokkenheid	-	-	2.000
Totaal activiteitenlasten lijn 3	2.438.719	2.254.500	2.435.028

21. *Vervolg lasten Kunst van Lezen*

Beheerlasten materieel lijn 4a

Personeel	147.083	165.000	144.192
Materieel	-	-	-

Totaal beheerlasten materieel lijn 4a	<u>147.083</u>	<u>165.000</u>	<u>144.192</u>
---------------------------------------	----------------	----------------	----------------

Pilot laagtaalvaardige ouders binnen consultatiebureaus

Inventarisatie	-	-	-
Uitvoering 5 uitgebreide pilots	-	-	15.000
Stimuleringsubsidie	367.214	200.000	340.468
Projectbegeleiding verbinding preventie curatie gezinnen	33.480	45.000	-
Expertiseontwikkeling	33.982	10.000	22.871
Onderzoek en monitoring inclusief interventieonderzoek	22.066	25.000	86.295
Overig	34.927	5.000	3.160

Totaal pilot laagtaalvaardige ouders binnen cons.bureaus	<u>491.669</u>	<u>285.000</u>	<u>467.794</u>
--	----------------	----------------	----------------

BoekStart in de Kinderopvang 4a

Ontwikkeling aanpak	1.428	5.000	7.494
Pilot aanpak	1.730	20.000	8.168

Totaal BoekStart in de Kinderopvang 4a	<u>3.158</u>	<u>25.000</u>	<u>15.662</u>
--	--------------	---------------	---------------

De Bibliotheek op school Basisonderwijs lijn 4a

Doorontwikkeling aanpak gericht op laagtaalvaardige gezinnen	508	5.000	19.970
Pilot aanpak	23.143	20.000	19.087

Totaal De Bibliotheek op school Basisonderwijs lijn 4a	<u>23.651</u>	<u>25.000</u>	<u>39.057</u>
--	---------------	---------------	---------------

Ouderbetrokkenheid binnen de pilot

VoorleesExpress	-	-	-
Ouderbetrokkenheid overig	2.500	-	2.500

Totaal Ouderbetrokkenheid binnen de pilot	<u>2.500</u>	<u>-</u>	<u>2.500</u>
---	--------------	----------	--------------

Totaal activiteitenlasten lijn 4a	<u>520.978</u>	<u>335.000</u>	<u>525.013</u>
-----------------------------------	----------------	----------------	----------------

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
	€	€	€
<u>Recapitulatie</u>			
Totaal beheerlasten materieel	141.471	120.500	123.276
Totaal activiteitenlasten Kunst van Lezen	2.959.697	2.589.500	2.960.041
Vervallen subsidieverplichtingen	-46.457	-	-31.354
Totaal activiteitenlasten Kunst van Lezen materieel	<u>2.913.240</u>	<u>2.589.500</u>	<u>2.928.687</u>
Totaal personele lasten Kunst van Lezen	642.872	640.000	633.284
Totaal bestedingen Kunst van Lezen (A)	<u>3.697.583</u>	<u>3.350.000</u>	<u>3.685.247</u>
Bijdrage OCW Kunst van Lezen (2016-2018: TmmT) boekjaar	3.350.000	3.350.000	3.350.000
16. Inkomsten Kunst van Lezen	<u>24.014</u>	<u>-</u>	<u>58.953</u>
Totaal inkomsten (B)	<u>3.374.014</u>	<u>3.350.000</u>	<u>3.408.953</u>
13. Saldo Kunst van Lezen (B - A)	<u>-323.569</u>	<u>-</u>	<u>-276.294</u>
Bijdrage OCW Kunst van Lezen (2016-2019: TmmT) boekjaar	3.350.000	3.350.000	3.350.000
11. Uit Vooruit ontvangen subsidie KvL TmmT 2016-2019 (B-A)	<u>323.568</u>	<u>0</u>	<u>276.294</u>
Bijdrage OCW Kunst van Lezen in staat van baten en lasten	<u>3.673.568</u>	<u>3.350.000</u>	<u>3.626.294</u>

De subsidieperiode liep tot en met 2019. Ultimo 2019 bedraagt het saldo Kunst van Lezen -/- € 326.265. Het saldo van de vooruit ontvangen subsidie ultimo 2018 bedroeg € 323.569. Dit saldo is in 2019 volledig besteed, het restant ad € 2.696 is als vooruitbetaalde kosten opgenomen en zal ten laste komen van 2020.

H. Overzicht baten en lasten planperiode 2017-2020

	2017+2018+2019 meerjaren begroting	2017 werkelijk	2018 werkelijk	2019 werkelijk	2020 meerjaren begroting
	€	€	€	€	€
BATEN					
Eigen inkomsten Stichting Lezen	154.500	256.611	326.765	1.017.432	154.500
Eigen inkomsten Kunst van Lezen	-	175.243	58.953	24.014	-
<i>Totaal Eigen inkomsten</i>	<i>154.500</i>	<i>431.854</i>	<i>385.718</i>	<i>1.041.446</i>	<i>154.500</i>
<i>Totaal Subsidie CuNo</i>	<i>1.870.000</i>	<i>1.933.125</i>	<i>1.978.314</i>	<i>2.031.729</i>	<i>1.870.000</i>
Subsidie Min. van OCW Kunst van Lezen	3.350.000	3.480.500	3.626.294	3.673.568	-
Subsidie Min. van OCW Leescoalitie					
Coördinatie	-	55.559	77.014	77.014	-
Art of Impact	-	30.000	-	-	-
<i>Totaal overige (niet-structurele) subsidies</i>	<i>3.350.000</i>	<i>3.566.059</i>	<i>3.703.308</i>	<i>3.750.582</i>	<i>-</i>
Stichting Kinderpostzegels	-	40.145	283.855	460.704	-
<i>Totaal bijdragen uit private middelen</i>	<i>-</i>	<i>40.145</i>	<i>283.855</i>	<i>460.704</i>	<i>-</i>
Totaal baten	5.374.500	5.971.183	6.351.195	7.284.461	2.024.500
LASTEN					
Beheerlasten personeel	320.000	301.609	310.344	329.462	320.000
Beheerlasten materieel	165.000	188.384	191.282	187.087	165.000
<i>Totale Beheerlasten</i>	<i>485.000</i>	<i>489.993</i>	<i>501.626</i>	<i>516.549</i>	<i>485.000</i>
<i>Activiteitenlasten personeel</i>	<i>885.000</i>	<i>1.021.194</i>	<i>1.169.438</i>	<i>1.186.522</i>	<i>410.000</i>
Projectbijdragen aan derden		466.082	538.071	493.848	
Eigen projecten Stichting Lezen		621.156	697.059	783.110	
<i>Projecten totaal</i>	<i>1.129.500</i>	<i>1.087.238</i>	<i>1.235.130</i>	<i>1.276.958</i>	<i>1.129.500</i>
<i>Vervallen subsidieverplichtingen</i>	<i>-</i>	<i>-50.306</i>	<i>-17.652</i>	<i>-33.138</i>	<i>-</i>
Kunst van Lezen materieel	2.875.000	3.092.044	3.051.963	3.054.711	-
Leescoalitie	-	126.159	143.539	231.312	-
Stichting Kinderpostzegels	-	40.145	287.779	460.619	-
<i>Totale Activiteitenlasten Materieel</i>	<i>4.004.500</i>	<i>4.295.280</i>	<i>4.700.759</i>	<i>4.990.462</i>	<i>1.129.500</i>
Totaal Lasten	5.374.500	5.806.467	6.371.823	6.693.533	2.024.500
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	-	164.716	-20.628	590.928	-
Saldo Rentebaten	10.000	4	-	-	10.000
Exploitatieresultaat boekjaar	10.000	164.720	-20.628	590.928	10.000

	2017+2018+2019 <i>meerjaren begroting</i>	2017 <i>werkelijk</i>	2018 <i>werkelijk</i>	2019 <i>werkelijk</i>	2020 <i>meerjaren begroting</i>
	€	€	€	€	€
Verdeling exploitatieresultaat					
- Algemene reserve	10.000	27.198	-4.865	-	10.000
- Bestemmingsres. resp. fonds OCW CuNO	-	137.522	-	5.244	-
- Bestemmingsres. resp.fonds OCW 2013-2016	-	-	-15.763	-	-
- Bestemmingsfonds fonds Leesbevordering	-	-	-	-	-
- Bestemmingsfonds Tante Anne fonds	-	-	-	630.000	-
- Bestemmingsfonds Vriendenloterij	-	-	-	351.002	-
- Bestemmingsreserve Leescoalitie	-	-	-	4.682	-
Totaal bestemming resultaat	10.000	164.720	-20.628	990.928	10.000

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht van Stichting Lezen

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Lezen te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Lezen per 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven", het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 en de bepalingen bij of krachtens de WNT.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019;
2. de staat van baten en lasten over 2019; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2017-2020 en het Controleprotocol WNT 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Lezen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Leidse Schouw 2
2408 AE Alphen aan den Rijn
Postbus 352
2400 AJ Alphen aan den Rijn

T (0172) 78 21 30
alphenaanrijn@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 64599892

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- Overzicht baten en lasten planperiode 2017-2020;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van RJ-Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven" en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met RJ-Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven", en het Handboek verantwoording Cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven", het Handboek verantwoording cultuursubsidies

Instellingen subsidieperiode 2017-2020 en de bepalingen bij of krachtens de WNT. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020'

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van de relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van de genoemde verslaggevingsregels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de instelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2017-2020, ethische voorschriften, de onafhankelijkheidseisen en het Controleprotocol WNT 2019. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Alphen aan den Rijn, 31 maart 2020
Van Ree Accountants

was getekend

mr. drs. G.J. de Jong RA